

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ—ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑ—ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ]

ΤΟ ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΟΝ ΕΝ ΕΥΦΟΡΙΑΙΣ ΚΑΙ ΣΙΤΟΔΕΙΑΙΣ.

Ἐν γένει ἡ τιμὴ τῆς ἐργασίας, ὡς πάσης ἄλλης πραγματείας, κανονίζεται ἀφ' ἑνὸς μὲν ὑπὸ τῆς ζήτησεως καὶ τῆς προσφορᾶς τῶν ἐργατῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὑπὸ τῆς τιμῆς τῶν πρὸς ζωάρκειαν ἀναγκαίων. Ὅσον πλεοτέρα ἢ ζήτησις τῶν ἐργατῶν τόσον τὰ διδόμενα αὐτοῖς ἐφόδια, εἰς ἀντάλλαγμα τῆς ἐργασίας των, πλειότερα καὶ ἀνωτέρας ἀξίας· τὰν ἀπαλιν δὲ ὅσον μικροτέρα ἢ ζήτησις τῶν ἐργατῶν, τόσον τὰ ἐφόδια περιορίζονται εἰς ποσὸν καὶ καταβιβάζονται εἰς ἀξίαν.

Ἄλλ' ἐνῶ τοιαύτη ἡ γενικὴ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἔννοια, ἡ τιμὴ τῶν ἐφοδίων τῆς ζωῆς πρέπει νὰ ἐξετασθῇ ἰδιαιτέρως, διότι ἐξασκεῖ σημαντικωτάτην ἐπιρροὴν κατὰ τινὰς περιόδους τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας. Ὑποτιθεμένης ἐκτάκτου εὐφορίας ἢ σιτοδείας, ἃς ἐρευνήσωμεν τὰς ἐξ αὐτῶν τύχας τοῦ ἡμερομισθίου. Ἄρκει νὰ συνυποθέσωμεν ὅτι πρόκειται, κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις, καὶ περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀριθμοῦ ἐργατῶν, ἵνα ἔχωμεν πλήρη τὰ ἀναγκαῖα ἐπὶ τοῦ θέματος οἰκονομικὰ διδόμενα.

Κατὰ μὲν τὰ ἔτη τῆς μεγάλης ἀφθονίας αὐξάνει ἡ ζήτησις τῆς ἐργασίας, διότι οἱ ἐπιχειρηματῆται οἱ ἀγοράζοντες τὴν ἐργασίαν διαθέτουσι πλείονα πρὸς τοῦτο κεφάλαια, δὲν εἶναι δὲ εὐκόλον πάντοτε νὰ εὑρεθῇ ὁ ζητούμενος ἀριθμὸς τῶν βραχιόνων, ὥστε ἀπαιτεῖται ἡ μετάβασις τῆς

ζητήσεως καὶ πρὸς εὐπορώτερα ἔτι στρώματα τῆς κοινω-
νίας, τὰ ὅποια ἵνα μισθωθῶσιν ἀποβλέπουσιν εἰς μείζονα ἀ-
γοραίαν τῆς ἐργασίας των τιμῆν. Οἱ δὲ ἐκ τῶν προτέρων
ὑπάρχοντες ἐν τῇ βιομηχανίᾳ ἐργάται, ἐνώπιον τῆς παντα-
χόθεν ζητήσεως αὐτῶν, προβιβάζουσι τὰς ἀπαιτήσεις των·
μάλιστα αὐτὴ εἶναι ἡ κανονικὴ ὁδὸς, δι' ἧς ἄρχεται ἡ προ-
κειμένη περὶ τὰ ἡμερομίσθια μεταβολή.

Κατὰ δὲ τὰ ἔτη τῆς μεγάλης ἀφορίας περιορίζονται
τὰ πρὸς χρῆσιν τῆς βιομηχανίας ὑπάρχοντα παρὰ τοῖς ἐ-
πιχειρηματίαις κεφάλαια. Οἱ οἰκογενειάρχαι περιορίζουσι τὸν
ἀριθμὸν τῶν ὑπηρετῶν αὐτῶν πολλάκις ὑπὸ τὸ ἥμισυ, καὶ
οἱ καταναλωταὶ μετριάζουσι τὰς ἀγοράς των. Ἐπομένως
δι' ὅλης τῆς ποικιλίας τῶν περιστάσεων μέγας ἀριθμὸς
βραχιόνων ἀπομένει ἐπὶ τέλους ἄνευ ἐργασίας. Τότε εἰσέρ-
χεται ὁ περὶ τῆς ζωῆς ἀγὼν εἰς τὴν σκληροτέραν αὐτοῦ
ἐννοίαν, διότι ἡ τιμὴ τῆς ἐργασίας, τὸ ἡμερομίσθιον, κα-
ταβαίνει μέχρι τῶν στοιχειωδωτέρων ὄρων τῆς ὑπάρξεως,
ἐνώπιον τῆς ὁποίας πλανᾶται ἡ ἀπαισία ἀθλιότης, ἔ-
τοιμος νὰ καταβροχθίσῃ κατὰ πρῶτον τὰ ἀσθενέστερα πλά-
σματα καὶ κατόπιν τὰ ἰσχυρότερα, μέχρις ὅτου ἔλθῃ ἡ μοι-
ραία μεταξὺ ζητήσεως καὶ προσφορᾶς ἰσορροπία.

Αὕτη εἶναι ἡ καθολικὴ διεύθυνσις τῶν ἐργατικῶν ἡμε-
ρομισθίων κατὰ τὰς μεγάλας μεταβολὰς τῶν ἐκτάκτων
εὐφοριῶν καὶ σιτοδειῶν. Κατὰ τὸ 1740, λέγει ὁ Smith, ἔ-
τος φοβερᾶς σιτοδείας ἐν Ἀγγλίᾳ, εὐτυχεῖς ἦσαν οἱ εὐ-
ρίσκοντες ἐργασίαν ἀντὶ μόνης τῆς τροφῆς αὐτῶν, ἐνῶ κα-
τὰ τὰ ἐπελθόντα ἔτη τῆς εὐφορίας ἦτο δύσκολος ἡ εὔρεσις
ὑπηρετῶν. Καὶ ἐν Γερμανίᾳ κατὰ τὴν μεγάλην τῶν μέσων
τοῦ ἰγ' αἰῶνος εὐφορίαν ἠναγκάσθησαν οἱ εὐγενεῖς νὰ καλλιερ-
γήσωσιν αὐτοὶ τοὺς ἀγρούς των. Ἡ ἐπομένη καταστατικὴ
τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ ἡμερομισθίων ἀνήκει εἰς σχετικὴν ἐννοίαν.
Τῷ 1270 ἐτιμᾶτο ὁ μὲν σῖτος (τὸ κουάρτερ) 6 σελ. 8 πεν.
ἡ δὲ ἡμερήσια ἐργασία 1 σελ. $\frac{1}{2}$ πεν. Κατὰ τὸ 1390 ὁ
σῖτος 8 σελ. 6 πεν. καὶ ἡ ἐργασία 3 σελ. Κατὰ τὸ 1590

ὁ σῖτος 20 σελ. καὶ ἡ ἐργασία 8 σελ. Κατὰ τὸ 1601 ὁ
σῖτος 21 σελ. καὶ ἡ ἐργασία 10 σελ.

Ἐν γένει κατὰ τὰ ἔτη ἐν οἷς τὰ ἐφόδια τῆς ζωῆς ὑπερ-
τιμῶνται, τὸ ἡμερομίσθιον τίθεται ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰς τὴν ἀ-
νάγκην νὰ ὑποτιμηθῇ ἕνεκα τῶν προεξηγηθέντων ὄρων τῆς
σιτοδείας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἅμα ὡς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐργατῶν
περιορισθῇ εἰς τὸ ἀναγκαῖον ὄριον τῆς ζητήσεως αὐτοῦ, εὐ-
θὺς ἄρχεται ἡ τάσις πρὸς ὑψωσιν τοῦ πεπτωκότος ἡμερο-
μισθίου, διότι ἡ παραγωγικὴ δαπάνη εἶναι ὄρος ἀναπόφευ-
κτος τῆς τιμῆς τῶν πραγματειῶν, ἐν τῇ παραγωγικῇ δὲ
τῆς ἐργασίας δαπάνῃ πρωτεύει ἡ τοῦ ἐργατικοῦ στομάχου
τροφή· ὥστε πρέπει τὸ ἡμερομίσθιον νὰ ἀναβῇ μέχρι πλη-
ρωμῆς τῆς δαπάνης ταύτης, ἅμα ὡς καταστῆ αὕτη ἀναγκαία.

Καὶ ἐν τοῖς ἔτεσι δὲ τῆς ἀφθονίας ἡ προεκτεθεῖσα τάσις
πρὸς ὑψωσιν τῶν ἡμερομισθίων, — διότι μειοῦται καθ' ἕκαστον
ἐργατικὸν ἄτομον ἡ ἀνάγκη τῆς προσφορᾶς αὐτοῦ, ἐν ᾧ
χρόνῳ περιπλέον ἡ ζήτησις πλεονάζει, — δὲν πρέπει νὰ θε-
ωρηθῇ ὑπὲρ πολὺ ἀπόλυτος. Τροποποιεῖται ἐν μέρει αὕτη,
καθόσον τὰ ἐφόδια τῆς ζωῆς ὑποτιμῶνται ἕνεκα τῆς εὐ-
θηνίας, διὰ τὴν ἐλάττωσιν τῆς παραγωγικῆς τοῦ ἐργα-
τικοῦ πληθυσμοῦ δαπάνης, τῆς περὶ τὴν τροφήν.

Παρατηροῦμεν ἐκ τῶν ἀνωτέρω, ὅτι ἐν τῇ κατὰ τόπους
καὶ χρόνους ποικιλίᾳ τῆς τιμῆς τῶν τροφίμων ὑπάρχουσι
δύο γενικώταται αἰτίαι εἰς ἀρμονικὴν τῶν ἡμερομισθίων ἀ-
ποκατάστασιν. Ἐἴτε ἡ εὐφορία ὑψώσει ταῦτα εἴτε ἡ σιτο-
δεία τὰ καταβιβάσει, ἡ τιμὴ τῆς πρὸς ζωάρκειαν παραγω-
γικῆς δαπάνης ἐπὶ τέλους θέλει ἐπηρρεάσει τὴν τιμὴν τῆς
εἰς ἣν καταβάλλεται αὕτη ἐργατικῆς δυνάμεως, τοῦτεστι
τὸ ἡμερομίσθιον. Ἐντεῦθεν δὲ ἐξηγεῖται τίνος ἕνεκα τὰ ἡ-
μερομίσθια εἶναι σταθερώτερα τῆς τῶν τροφίμων τιμῆς, αἱ
αὐξομειώσεις τῆς ὁποίας, ἐν τῇ συνεχείᾳ τοῦ χρόνου, ἀντι-
σταθμίζονται.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΑ.

Τελευταία δημοσίευσις τοῦ ἐν Αὐστρία Ὑπουργείου τοῦ Ἐμπορίου παρέχει τὰς ἐπομένας πληροφορίας περὶ τῆς ἐν γένει καταστάσεως τῆς Εὐρωπαϊκῆς τηλεγραφίας. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν τηλεγραφικῶν γραμμῶν ἀπὸ 178,114 χιλιομέτρων τῷ 1865 ἀνέβη αὕτη εἰς 318,266 τῷ 1872, εἰς 336,402 τῷ 1875 καὶ εἰς 351,394 τῷ 1876. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν τηλεγραφικῶν συρμάτων ἀπὸ 543,144 χιλιομέτρων τῷ 1865 ἀνέβη εἰς 873,920 τῷ 1872, εἰς 944,833 τῷ 1875 καὶ εἰς 1,004,291 τῷ 1876. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν διαμειφθέντων τηλεγραφημάτων ἀπὸ 20,850,511 τῷ 1865 ἀνέβη εἰς 61,648,134 τῷ 1872, εἰς 77,847,955 τῷ 1874 καὶ εἰς 81,757,981 τῷ 1876. Συγκρινομένης τῆς τετραετίας 1872—75 πρὸς μόνον τὸ ἔτος 1876, παρατηρεῖται ὅτι αἱ τηλεγραφικαὶ γραμμαὶ ἐν ἐκείνῃ μὲν ἠϋξήσαν κατὰ 18,140 χιλιομέτρα, ἐν τούτῳ δὲ κατὰ 14,988, τὰ τηλεγραφήματα ἐν ἐκείνῃ μὲν ἠϋξήσαν κατὰ 16,199,821, ἐν τούτῳ δὲ κατὰ 3,910,026. Ὅθεν ἡ κατὰ τὸ 1876 αὔξησις ἐπὶ μὲν τῶν τηλεγραφημάτων ὑπῆρξεν ἀνάλογος πρὸς τὴν κατὰ μέσον ἔρον καθ' ἕκαστον τῶν προηγουμένων τεσσάρων ἐτῶν, ἐπὶ δὲ τῶν τηλεγραφικῶν γραμμῶν ἀπεδείχθη κατὰ πολὺ γενναιοτέρα, διότι ἔφθασε τὰ $\frac{2}{3}$ ἑλῆς ὁμοῦ τῆς τετραετίας. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο ἐτῶν 1875 καὶ 1876, ἡ πρόοδος τοῦ τελευταίου ἀποτελεῖ ἡ περίπου τοῖς 0,3, τόκατὰ τὰς τηλεγραφικὰς γραμμάς ἔσον καὶ κατὰ τὰ τηλεγραφήματα.

Ἡ διεθνὴς διανομὴ τῶν τηλεγραφικῶν κατὰ τὸ 1876 φαινομένων ὑπελογίσθη μεταξὺ 22 ἐπικρατειῶν, καὶ δύναται νὰ μελετηθῇ ὑπὸ διαφόρους ἐπόψεις. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν τηλεγραφικὴν δραστηριότητα, ἡ κεφαλὴ τῆς κλίμακος

ἀνήκει εἰς τὴν δημοκρατικὴν Ἑλβετίαν καὶ ἡ οὐρὰ εἰς τὴν μονοκρατορικὴν Ρωσίαν. Ἐπὶ 1000 κατοίκων ἐν μὲν τῇ Ἑλβετίᾳ ἀναλογοῦσι 1061 τηλεγραφήματα, ἐν δὲ τῇ Ρωσίᾳ 45! Ὁ ἠλεκτρικὸς λοιπὸν σπινθὴρ ἔχει μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ ἰδιαιτέραν ἔννοιαν μεγάλης σημασίας. Βεβαίως ὑπάρχουσι πολλαὶ εἰς ποικιλίαν κοινωνικαὶ περιστάσεις ὅταν ὅμως λαὸς τις ἐμπιστεύεται εἰς ἄλλους τὴν ἐνόχλησιν τοῦ διὰ λ]σμὸν του σκέπτεσθαι, πρὸς τὶ τὸ μέγα τῆς πνευματικῆς συγκοινωνίας ἐργαλεῖον.—Ἡ κατὰ χώραν ἀνάπτυξις τῶν τηλεγραφικῶν γραμμῶν καὶ τῶν τηλεγραφεῖων ἀνήκει εἰς ἄλλην τάξιν ἰδεῶν. Ἐν τούτοις καὶ κατ' αὐτὴν παρατηροῦνται σχετικαὶ ἀναλογίαι, ἐν αἷς πάλιν τελευταία παρίσταται ἡ Ρωσία. Τοιουτοτρόπως ἐπὶ 100 □ χιλιομέτρων ἀπαντῶνται εἰς μὲν τὸ Βέλγιον 17,2 χιλιογ. τηλεγραφικαὶ γραμμαὶ, εἰς δὲ τὴν Ρωσίαν 0,3· καὶ ἐνῶ ἐν Ἑλβετίᾳ ἐν τηλεγραφεῖον ἀναλογεῖ πρὸς 2780 κατοίκους, ἐν Ρωσίᾳ δι' ἑνὸς τοιοῦτου πρέπει νὰ οἰκονομηθῶσιν 113,090 ἄνθρωποι.

Ἴδου πῶς τὰ σχετικὰ φαινόμενα ἐξετυλίχθησαν ἐν ἔτει 1876 καθ' ἑκάστην χώραν τῆς Εὐρώπης :

Χῶραι.	ἐπὶ 1000 κατ.	ἐπὶ 100 □ χιλιομ.	1 τηλε- γραφεῖον ἐπὶ
Ἑλβετία	1061	15,5	2,780
Ὀλλανδία	641	10,5	23,520
Μ. Βρετανία	638	12,9	8,990
Βέλγιον	538	17,2	10,410
Δανιμαρκία	494	7,9	16,400
Βυρτέμβέργη	418	12,9	5,490
Νορβηγία	415	2,2	14,200
Βαυαρία	359	10,2	5,530
Λεξεμβούργον	324	11,2	12,450
Γερμανία	286	8,6	14,160
Γαλλία	275	10,3	12,650

Σουηδία	252	»	1,8	»	13,400	»
Αυστρία	216	»	7,3	»	21,230	»
Ιταλία	204	»	7,6	»	22,510	»
Ἑλλάς	177	»	5,4	»	22,620	»
Ρουμανία	145	»	3,3	»	64,220	»
Ουγγαρία	141	»	4,4	»	42,150	»
Τουρκία	124	»	6,8	»	25,190	»
Σερβία	123	»	3,3	»	36,120	»
Πορτογαλία	102	»	3,7	»	30,070	»
Ἰσπανία	77	»	2,4	»	63,630	»
Ρωσσία	45	»	0,3	»	113,090	»

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἑλληνικὴν ἰδίως ἔποψιν τοῦ ἀνωτέρω πίνακος, κατὰ μὲν τὰ τηλεγραφήματα τὴν 15ην βαθμίδα κατέχει ἡ Ἑλλάς, κατὰ δὲ τὰς τηλεγραφικὰς γραμμὰς καὶ τὰ τηλεγραφεῖα τὴν 14ην. Μεταξὺ τῶν τριῶν μεσημβρινῶν χερσονήσων τῆς Εὐρώπης ἡ ἡμετέρα ἐπικράτεια ἔπεται μὲν ἀμέσως τῆς Ἰταλικῆς, προηγεῖται δὲ κατὰ πολὺ τῆς Ἰβηρικῆς καὶ ἐν γένει τῆς Ρουμανίας, Ουγγαρίας, Τουρκίας, Σερβίας, καὶ Ρωσσίας.

Πρὸς καθολικὴν κατανόησιν τῆς ἐν ἔτει 1876 τηλεγραφικῆς ἐν Εὐρώπῃ καταστάσεως, παρατηρητέον ὅτι ἐκ τῶν 81,757,981 τηλεγραφημάτων, 75,445,846 ἦσαν ἰδιωτικὰ καὶ 6,312,135 ἐπίσημα. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἰδιαίτερα κατὰ τόπους κέντρα τῆς τηλεγραφικῆς ἐνεργείας, ἠριθμοῦντο 27,264 τηλεγραφεῖα ἐξ ὧν 17,030 δημόσια καὶ 10,234 ἰδιωτικὰ, ἀνήκοντα εἰς σιδηροδρόμους. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατὰ χώρας διανομὴν τῶν ἀνωτέρω ἀπολύτων ἀριθμῶν εἰς τηλεγραφήματα, τηλεγραφικὰς γραμμὰς καὶ τηλεγραφεῖα, ἰδοὺ πῶς ἔχουσι οὗτοι.

1) Μ. Βρετανία.—21,437,303 τηλεγραφήματα ἰδιωτικὰ, 382,720 ἐπίσημα· 40,650 τηλεγραφικαὶ γραμμὰι· 3,739 δημόσια τηλεγραφεῖα· 1,656 σιδηροδρομικά.

2) Γερμανία.—10,253,843 τηλεγραφήματα ἰδιωτ:

396,151 ἐπίσ: 38,791 τηλ. γραμμαί· 2,532 τηλεγραφεῖα δημόσια, 2,577 σιδηροδρομ.

3) Γαλλία.—10,052,161 τηλεγραφήματα ἰδιωτ: 1,360,000 ἐπίσ: 54,550 τηλ. γραμμαί· 2,890 τηλεγραφεῖα δημόσια· 1516 σιδηρ.

4) Ἰταλία.—5,617,925 τηλεγραφήματα ἰδιωτ: 151,309 ἐπίσ: 22,349 τηλ. γραμμαί· 1221 τηλεγραφεῖα δημ. 631 σιδ.

5) Αὐστρία.—4,656,074 τηλεγραφήματα ἰδιωτ: 327,810 ἐπίσ: 22,112 τηλ. γραμμαί· 1,016 τηλεγραφεῖα δημ: 1313 σιδ.

6) Ρωσσία.—3,918,653 τηλεγραφήματα ἰδιωτ: 259,881 ἐπίσ: 65,373 τηλ. γραμμαί· 766 τηλεγραφεῖα δημ: 999 σιδ.

7) Ἑλβετία.—2,918,858 τηλεγραφήματα ἰδιωτ: 68,175 ἐπίσ: 6,462 τηλ. γραμμαί· 989 τηλεγραφεῖα δημ: 103 σιδ.

8) Βέλγιον.—2,908,718 τηλεγραφήματα ἰδιωτ: 6,196,049 ἐπίσ: 5,086 τηλ. γραμμαί· 519 τηλεγραφεῖα δημ: 94 σιδ.

9) Ὀλλανδία.—2,443,587 τηλεγραφήματα ἰδιωτ: 19,407 ἐπίσ: 3,470 τηλ. γραμμαί· 162 τηλεγραφεῖα δημ: 173 σιδ.

10) Ουγγαρία.—2,910,304 τηλεγραφήματα ἰδιωτ: 277,694 ἐπίσ: 14,498 τηλ. γραμμαί· 368 τηλεγραφεῖα δημ: 543 σιδ.

11) Βαυαρία.—1,806,532 τηλεγραφήματα ἰδιωτ: 93,684 ἐπίσ: 7,770 τηλ. γραμμαί· 909 τηλεγραφεῖα δημ: 25. σιδ.

12) Ἰσπανία.—1,298,614 τηλεγραφήματα ἰδιωτ: 292,209 ἐπίσ: 12,260 τηλ. γραμμαί· 264 τηλεγραφεῖα δημ.

13) Σουηδία.—1,105,019 τηλεγραφήματα ἰδιωτ:

524,404 επίσης: 8,022 τηλ. γραμμαί, 327 τηλεγραφεΐα δημ: 301 σιδ.

14) Δανιμαρκία.—940,655 τηλεγραφήματα ιδιωτ: 25,079 επίσης: 3,035 τηλ. γραμμαί· 116 τηλεγραφεΐα δημ: 110 σιδ.

15) Βυρτεμβέργη.—784,578 τηλεγραφήματα ιδιωτ: 121,940 επίσης: 2,531 τηλ. γραμμαί· 343 τηλεγραφεΐα δημ: 10 σιδ.

16) Νορβηγία.—749,086 τηλεγραφήματα ιδιωτ: 46,111 επίσης: 7,143 τηλ. γραμμαί· 127 τηλεγραφεΐα δημ: 70 σιδ.

17) Τουρκία.—722,236 τηλεγραφήματα ιδιωτ: 488,520 επίσης: 25,232 τηλ. γραμμαί· 397 τηλεγραφεΐα δημ: 47 σιδ.

18) Ρουμουνία.—710,370 τηλεγραφήματα ιδιωτ: 137,325 επίσης: 4,046 τηλ. γραμμαί· 79 τηλεγραφεΐα δημ: 83 σιδ.

19) Πορτογαλλία.—449,953 τηλεγραφήματα ιδιωτ: 42,018 επίσης: 3,533 τηλ. γραμμαί· 146 τηλεγραφεΐα δημ: 1 σιδ.

60) Έλλάς.—268,415 τηλεγραφήματα ιδιωτ: 6,480 επίσης: 2730 τηλ. γραμμαί· 67 τηλεγραφεΐα δημ: 2 σιδ.

21) Σερβία.—151,882 τηλεγραφήματα ιδιωτ: 12,370 επίσης: 1,461 τηλ. γραμμαί· 137 τηλεγραφεΐα δημ.

22) Λουξεμβούργον.—61,010 τηλεγραφήματα ιδιωτ: 1,799 επίσης: 290 τηλ. γραμμαί· 16 τηλεγραφεΐα δημ: 22 σιδ.

Έκ τῆς γενικῆς ἐννοίας τῶν ἀνωτέρω κατὰ τόπους τηλεγραφικῶν ἀριθμῶν προκύπτει, ὅτι ἡ Έλλάς διατελεῖ ἐν τῇ 20ῇ βαθμίδι τῆς κλίμακος ἐπὶ τῶν ιδιωτικῶν τηλεγραφημάτων, ἐν τῇ 21ῃ ἐπὶ τῶν ἐπισήμων, ἐν τῇ 19ῃ ἐπὶ τῶν τηλεγραφικῶν γραμμῶν, ἐν τῇ 20ῇ ἐπὶ τῶν δημοσίων τηλεγραφείων καὶ ἐν τῇ 19ῃ ἐπὶ τῶν σιδηροδρομικῶν. Παρατηρήσεως ἀξίον, ὅτι ἡ Έλλάς καθυστερεῖ κατὰ τὸ ἥμισυ

σχεδὸν τῆς Σερβίας, ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἐπίσημα τηλεγραφήματα (6,480 : 12,370), ἐξ οὐπερ συνάγεται διπλάσια κυβερνητικὴ κατὰ τὸν Σερβικὸν τηλεγράφον δραστηριότης. Οἱ ἀριθμοὶ τῆς ιδιωτικῆς κατὰ τὰς χώρας ταύτας τηλεγραφίας (268,485 : 151,882) μαρτυροῦσιν ἀπ' ἐναντίας εὐρωστοτέραν τὴν οικονομικὴν τῆς Έλλάδος ἀνάπτυξιν, πρὸς τὴν ὁποίαν βεβαίως ἀνάγεται καὶ ἡ, ἀπέναντι τῶν ἐν Σερβίᾳ, κατὰ τὸ διπλάσιον σχεδὸν μείζων ἐν Έλλάδι ἐπέκτασις τῶν τηλεγραφικῶν γραμμῶν (2,730 : 1,461) καὶ τῶν τηλεγραφείων (67:37). Ὡς πρὸς τὰ τελευταῖα παρατηροῦμεν, ὅτι συνυπολογιζομένων τῶν δημοσίων πρὸς τὰ σιδηροδρομικά, ὁ ἀνώτερος ἀριθμὸς τῶν τηλεγραφείων ἀπαντᾶται ἐν τῇ Μ. Βρετανίᾳ 5,375, κατόπιν τῆς ὁποίας ἔρχονται κατὰ σειρὰν ἡ Γερμανία 5,109· ἡ Γαλλία 4,406· ἡ Αὐστρία 2,329· ἡ Ἰταλία 1,851· ἡ Ρωσία 1,765· ἡ Έλβετία 1,092 κλπ.

Ἰδιαιτέρας σημασίας εἶναι ἡ ἐν ταῖς διαφόραις χώραις ἀναλογία τοῦ τηλεγραφικοῦ προσωπικοῦ καὶ τῶν ἀναγκαίων μηχανημάτων.

Χῶραι	Πρόσωπα	Μηχαν.	Χῶραι	Πρόσωπα	Μηχαν.
Μ. Βρετανία	11,654	11,741	Έλβετία	1,082	1,408
Ρωσία	6,791	1,877	Ρουμουνία	1,064	362
Γαλλία	5,608	5,209	Σουηδία	743	481
Ἰταλία	4,444	2,010	Πορτογαλλία	725	256
Γερμανία	3,599	5,288	Νορβηγία	661	362
Αὐστρία	3,348	1,724	Έλλάς	380	130
Τουρκία	2,894	1,240	Βαυαρία	374	1,715
Ἰσπανία	2,531	465	Δανιμαρκία	340	252
Βέλγιον	1,840	4,440	Σερβία	255	52
Οὐγγαρία	4,321	1,297	Βυρτεμβέργη	152	586
Ὀλλανδία	4,121	397	Λουξεμβούργον	34	26

Ὅλον προσωπικοῦ 50,968. Ὅλον μηχανημάτων 37,964

Έκ τοῦ ἀνωτέρω πίνακος παρατηρεῖ τις δύο ἐπικρατοῦντα ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ τηλεγραφείᾳ συστήματα. Κατὰ τὸ μὲν, οἱ ἀριθμοὶ τῶν τηλεγραφικῶν ὑπαλλήλων καὶ μηχανημάτων, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, συμβαδίζουσιν, ἐνίοτε

δὲ καὶ ἀνώτεροι εἶναι οἱ δεῦτεροι τῶν πρώτων· κατὰ τὸ δὲ, οἱ ἀριθμοὶ τῶν προσώπων ὑπερτεροῦσιν, ὑπεράνω πάσης ἀναλογίας, τοὺς τῶν μηχανημάτων. Ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ πρώτου συστήματος εἶναι ἡ Γερμανία, καὶ σχετικῶς προπορεύεται ἡ Βαυαρία καὶ ἡ Βυρτεμβέργη, καθ' ἃς τὰ μηχανήματα εἶναι τετραπλάσια τῶν προσώπων· ἀκολουθῶς ἔρχονται ἡ Ἑλβετία, ἡ Ἀγγλία, ἡ Οὐγγαρία καὶ ἡ Γαλλία. Αἱ λοιπαὶ χῶραι ἀνήκουσιν εἰς τὸ ἀντίθετον σύστημα· ἐν Ἰσπανίᾳ ἐν τηλεγραφικὸν μηχανήματα ἀναλογεῖ πρὸς 6 ὑπαλλήλους, ἐν Σερβίᾳ πρὸς 5, ἐν Ὀλλανδίᾳ πρὸς 4, ἐν Ρωσσίᾳ πρὸς 3 $\frac{1}{2}$ ἐν Πορτογαλίᾳ καὶ Ἑλλάδι πρὸς 3, ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Αὐστρίᾳ πρὸς 2, κλπ. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων συστημάτων τὸ προοδευτικώτερον βεβαίως εἶναι ἐκεῖνο, τοῦ ὁποίου οἱ ἄνθρωποι κινουῦσιν ἀναλόγως πλείονας μηχανάς.

Ἡ σχέσηις τῶν τηλεγραφημάτων πρὸς τὸ προσωπικὸν ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἔννοιαν, διότι ἀνάγεται εἰς τὴν οἰκονομικωτέραν καὶ ἀποτελεσματικωτέραν καλλιέργειαν τῆς τηλεγραφικῆς ἐπιχειρήσεως. Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου τὰ πρωτεῖα ἀνήκουσιν εἰς τὴν Βυρτεμβέργην, ἥτις δι' 153 ὑπαλλήλων ἐξέπεμψεν 906,518 τηλεγραφήματα, ἀναλογοῦντα 5925 πρὸς ἓνα ὑπάλληλον, — εἰς τὴν Βαυαρίαν 374 ὑπάλλ. 1,900,216 τηλεγρ. ἥτοι 1 πρὸς 5,080, — εἰς τὸ Βέλγιον 1840 ὑπάλλ. 9,104,767 τηλεγρ. ἥτοι 1 πρὸς 4,948, — καὶ εἰς τὴν Γερμανίαν ἐν ἧ 3599 ὑπάλλ. 10,649,994 τηλεγρ. ἥτοι 1 πρὸς 2,959, κλπ. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἑλλάδα, 380 ὑπάλληλοι ἀντιστοιχοῦσι πρὸς 274,965 τηλεγραφήματα, ἥτοι 1 πρὸς 723. Ἐν τούτοις ὑπάρχουσι καὶ βαρύτεροι ὅροι, ἐν Σερβίᾳ π. χ. ἐν ἧ 255 ὑπάλλ. 164,252 τηλεγρ. ἥτοι 1 πρὸς 644, καὶ ἐν Τουρκίᾳ, ἐν ἧ 2894 ὑπάλλ. 1,210,756 τηλεγρ. ἥτοι 1 πρὸς 418. Ἡ ἔννοια τῶν ἀνωτέρω ἐν γένει ἀριθμῶν ὁδηγεῖ πρὸς ποῖον σημεῖον κείται ἡ σκοπιμωτέρα διὰ τοὺς εὐλαβομένους τὰ παραδείγματα διεύθυνσις.

ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.

Δύο συστήματα περὶ τὴν τοποθέτησιν τῶν ὀρίων τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας ὑπάρχουσι. Κατὰ τὸ μὲν, ἀρκεῖ ἡ σφαῖρα τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς διανομῆς τοῦ πλούτου, ἵνα ἱκανοποιήσῃ τὴν θετικὴν τῆς ἐπιστήμης ταύτης φιλοδοξίαν. Κατὰ τὸ δὲ, ἡ δικαιοδοσία τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας ἐκτείνεται ἐφ' ὅλης τῆς κοινωνίας, τῆς ὁποίας περιλαμβάνει τὸν ὄργανισμόν μεθ' ὅλων τῶν ἐξ αὐτοῦ τάσεων. Κατὰ τοῦ πρώτου συστήματος ἠγέρθησαν ζωηρόταται μομφαί, ὅτι δὲν μελετᾷ τὸν ἄνθρωπον, τὴν κοινωνίαν καὶ τὸν ὄργανισμόν αὐτῆς ὑπὸ ὅλας αὐτῶν τὰς ἐπόψεις, καὶ ὅτι κυριεύεται καθ' ὑπερβολὴν ὑπὸ τοῦ πλούτου, ἔστις ὑπὸ συγκεκριμένην ἐξέτασιν εἶνε ἱκανῶς ποταπός. Κατὰ τοῦ ἑτέρου συστήματος δὲν ἔλειψαν αἱ διαμαρτυρήσεις, ὅτι ἀποβλέπει εἰς δικτατορίαν καὶ ὅτι ἀπολήγει εἰς ἀκατανόητον σύγχυσιν ὅλων τῶν ἠθικῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιστημῶν.

Ἡ δυσχέρεια τοῦ προσδιορισμοῦ τῆς ἐπιστημονικῆς περιφερείας ἐγκείται εἰς τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, τὸ ὁποῖον, ἐξ ὁποίου δῆποτε ὀρίζοντος καὶ ἂν ἐνεργῆ, ἔχει τι οὐσιωδῶς κατακτητικόν. Ἐπειτα συντρέχουσι καὶ αἱ δυσχέρειαι τῶν πρώτων ἐπιστημονικῶν βημάτων. Ὅταν ἐμορφώθῃ ἡ χημεία, ἡ γεωλογία, αἱ αὐταὶ δυσχέρειαι περὶ τὴν κατάταξιν τῶν ἐν τῷ κύκλῳ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας· ἡ θέσις τὴν ὁποίαν πρέπει αὕτη νὰ καταλάβῃ ἐντὸς τῶν κοινωνικῶν ἐπιστημῶν συζητεῖται διὰ μακρῶν ὑπὸ τῶν οἰκονομολόγων. Τὰ δὲ συμπτώματα εἶναι τοιαῦτα τοῦ κοινωνικοῦ ἐν τοῖς πνεύμασιν ὄργασμοῦ, ὥστε δὲν δύναται τις

νά ἐλπίσῃ προσεχῆ καὶ καθολικὴν τοῦ ζητήματος λύσιν.

Ὅ,τι καὶ ἂν εἶπῃ τις περὶ τῶν ἀρχαίων καὶ τῆς μεγάλης αὐθεντείας, τὴν ὁποίαν οὗτοι ἐξήσκησαν ἐπὶ τῶν μεταγενεστέρων, εἶναι βέβαιον ὅτι εἰς τοὺς ἀρχαίους μόνις ὀφείλομεν γενικᾶς τινας ἐν τῇ Πολιτικῇ Οἰκονομίᾳ ἰδέας, διὰ πολλῆς συγχύσεως διακρινομένας. Δὲν εἶναι δυνατὸν ἐκ τῶν ὀλίγων, τὰ ὁποῖα ἀνευρίσκομεν ἐν τοῖς συγγράμμασι τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους, νὰ διακριθῶσιν τὰ ὄρια, ἅπερ οὗτοι ἔτασσαν εἰς ἐπιστήμην μόνις τότε ἀκροθιγῶς μελετωμένην. Ἐν τούτοις ἐκ τῶν δύο ἢ τριῶν κεφαλαίων, τὰ ὁποῖα ὁ Ἀριστοτέλης ἀφῆκεν ἐν τοῖς Πολιτικοῖς τούτου, δύναται τις νὰ συμπεράνῃ, ὅτι ἡ ἔξοχος αὕτη τῆς ἀρχαιότητος μεγαλοφυΐα ἐθεώρει τὴν Πολιτικὴν Οἰκονομίαν ὡς ἐπιστήμην αὐτοτελῆ, ἔχουσαν ἀντικείμενον μοναδικὸν καὶ ἰδιαίτερον τὸν πλοῦτον, τὴν ἀπόκτησιν ἧτοι τῶν ἐφοδίων τῆς ζωῆς, ὡς ἐπιστήμην χρηματιστικὴν, τὴν ὁποίαν κατ' οὐδένα λόγον δὲν ἔπρεπε τις νὰ συγχίξῃ μήτε πρὸς τὴν ἠθικὴν μήτε πρὸς τὴν, κυρίως εἰπεῖν, πολιτικὴν. Δυστυχῶς δὲν περιῆλθε μέχρις ἡμῶν τὸ περὶ τοῦ Πλούτου ἰδιαίτερον τοῦ Ἀριστοτέλους σύγγραμμα, ἐκ τοῦ ὁποῖου φαίνεται ὅτι ἐν εἴδει συνόψεως κατήρτισε τὸ πρῶτον βιβλίον τῶν Πολιτικῶν του· ὅσον ἀφορᾷ τὸν Οἰκονομικὸν τοῦ Ἀριστοτέλους, τὸ μὲν δεύτερον τούτου βιβλίον ἀδίκως ἀποδίδεται εἰς αὐτὸν, τὸ δὲ πρῶτον ὀμιλεῖ μόνον περὶ τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας.

Ἐρχόμενοι εἰς τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους, ματαίως θὰ ζητήσωμεν τὴν λύσιν τοῦ ἐνασχολοῦντος ἡμᾶς ζητήματος, περὶ τῶν ὀρίων τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, ἀπὸ τὴν Ἐμπροκρατικὴν Σχολὴν, διότι αὕτη ἠσχολεῖτο καθόλου εἰς ἐπιστημονικὴν κατάταξιν καὶ μέθοδον. Εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἡ Σχολὴ αὕτη ἐπελάβετο ἰδιαιτέρων τινῶν οἰκονομικῶν γεγονότων, τὰ ὁποῖα ἐγενίκευεν ὅσον ἠδύνατο, ἔμεινεν ὅμως πάντοτε ὑπὸ τὸ ἔνδυμα τῆς τέχνης ἀνευ μεγάλων ἐπιστημονικῶν ἀξιώσεων. Βάσις τῆς Σχο-

λῆς ταύτης ὑπῆρχεν ἡ ἄμεσος καὶ σταθερὰ τῆς Κυβερνήσεως ἐπέμβασις εἰς τὴν οἰκονομικὴν τῶν κοινωνιῶν ἀνάπτυξιν, ἐντεῦθεν δὲ ἐσυγχίζετο ἡ Πολιτικὴ Οἰκονομία μετὰ τῆς Πολιτικῆς ἐπιστήμης. Κατ' ἀκρίβειαν ἡ Σχολὴ αὕτη ἠσχολεῖτο μὲν ἀποκλειστικῶς εἰς τὰ καθέκαστα τοῦ Πλούτου, ὅπως ὅμως μᾶλλον οἱ τοκισταὶ καὶ οἱ κερδοσκόποι ἢ οἱ τῆς ἀληθοῦς ἐπιστήμης θιασῶται.

Ἐν τῇ Φυσιοκρατικῇ Σχολῇ ἀνεπτύχθη πλείοτερον ἡ ἐπιστημονικὴ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας ἔννοια. Ὅσον καὶ ἂν ἀπορρίψῃ τις τὰς θεωρίας τῶν φυσιοκρατῶν, ὅσον καὶ ἂν λησμονήσῃ τὰς ἀποκλειστικὰς αὐτῶν ἀρχὰς, δὲν δύναται νὰ ἀρνηθῇ, ὅτι ἠννόησαν οὗτοι καθαρῶς τὴν ἐν τῇ οἰκονομικῇ ἀναπτύξει τῶν κοινωνιῶν ὑπαρξιν τάξεως τινος γεγονότων καὶ ἰδεῶν, ἐξ ὧν τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ὤφειλε νὰ ἀρυσθῇ τὴν ὑλὴν ἐπιστημονικῆς ἐπεξεργασίας. Ἄλλ' οἱ φυσιοκράται, ἄνθρωποι τοῦ 18ου αἰῶνος, ἔζων εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ὅλα ἦσαν ἐν ὄργασμῳ, καθ' ἣν ἡ κοινωνία ἀπέπλεπεν εἰς νέαν ἀποκατάστασιν· προκατηλειμμένοι ἐκ τῶν ἰδεῶν τούτων, αἵτινες ἐκυρίευσαν ὅλα τὰ πνεύματα, δὲν ἠδύναντο νὰ περιορισθῶσιν εἰς τὴν σφαῖραν τῶν οἰκονομικῶν γνώσεων, λησμονοῦντες τὸ ζήτημα τῆς ἡμέρας τῶν, τὴν μεταρρύθμισιν ἧτοι τῶν κοινωνικῶν θεσμῶν. Διὰ τοὺς φυσιοκράτας ἡ Πολιτικὴ Οἰκονομία ἀπετέλει μέρος τῆς κοινωνικῆς διοργανώσεως· διότι ἀπερρόφα ἐντελῶς αὕτη τὰ λοιπὰ ζητήματα τοῦ καιροῦ τῶν· εἰς αὐτὴν τὰ πνεύματα πανταχόθεν συνηντῶντο, καὶ εἰς τὸν δρόμον τοῦτον οἱ οἰκονομολόγοι δὲν δύναται νὰ στερηθῶσι τῆς τιμῆς, ἐτι προτηγωνίστησαν μετὰ τῶν προδρόμων τῆς μεγάλης τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἀνατροπῆς.

Ἡ Βιομηχανικὴ Σχολὴ διεκρίθη ἀπὸ τῶν προγουμένων, ἀναγράψασα εἰς τὴν σημαίαν τῆς ὡς πρώτην τοῦ πλούτου πηγὴν τὴν ἐργασίαν. Θεμελιωδεστάτη ἀφ' ἐνὸς οἰκονομικῆ ἀρχῆ καὶ ἐπισημοτάτου κοινωνικοῦ γεγονότος διατύπωσις, ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ ὁποῖου ὁ ἐπιτήδειος

ιστορικὸς ἐρευνᾷ τὴν πορείαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ τὴν κατὰ τὰ διάφορα σημεῖα τῆς γῆς κατάστασιν αὐτῶν. Τοιοῦτοτρόπως ἐτέθη τὸ ζήτημα «ποῖαι εἶναι αἱ ἀρχαὶ τῆς ἡμετέρας φύσεως καὶ ποῖα τὰ ἀνθρώπινα ἔργα τὰ πλέον συντελεστικά εἰς τὸν σχηματισμὸν τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου»· ἐν τῷ ζητήματι δὲ τούτῳ περιελήφθησαν τὰ ἔρια τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας.

Ἄλλ' ἐν τῇ Βιομηχανικῇ Σχολῇ δὲν ἐβράδυνε νὰ εἰσέλθῃ ἡ διαίρεσις· τέσσαρες δὲ ἐπισημότατοι κατ' αὐτὴν ἄνδρες, Say, Sismondi, Storch καὶ Senior εἰσήγαγον νέας τροποποιήσεις.—Ὁ πρῶτος διακρίνεται, διότι ὄχι μόνον ἠννόησε ἀλλ' ἔθεσεν, ἐκ τοῦ φυσικοῦ του προτερήματος τῆς σαφηνείας καὶ τῆς πειθοῦς, εἰς πρᾶξιν τὴν ἰδιαιτέραν τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας δύναμιν ὡς ἐπιστήμης μεγαλυνομένης ἐπὶ τοσοῦτον ἐφ' ὅσον διαδίδεται. Κατ' αὐτὸν, ἐν τῷ τελευταίῳ του συστήματι, ἡ Πολιτικὴ Οἰκονομία εἶναι οἰκονομία τῆς κοινωνίας· ἡ μελέτη δὲ τῆς φύσεως καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν τῶν διαφόρων μερῶν τοῦ κοινωνικοῦ σώματος ἀπετέλεσε τὸ σύνολον ἐκεῖνο τῶν γνώσεων, ὅπερ καλεῖται Πολιτικὴ Οἰκονομία, καὶ τὸ ὅποῖον περιλαμβάνει ὅλα τῆς κοινωνίας τὰ ἀντικείμενα, δυνάμενον νὰ ρυθμίσῃ ὁλόκληρον τὸ κοινωνικὸν οἰκοδόμημα.—Ὁ Sismondi, εἰς τὰς ἐπιτῆς Πολιτικῆς οἰκονομίας νέας ἀρχὰς τοῦ ὁποῦ κατὰ μέγα μέρος ἠντλησαν τὰς βάσεις τῶν θεωριῶν αὐτῶν οἱ ἀπὸ τοῦ 1848 ἐπαναστατικοὶ, ἀναγράφων ὡς ἀντικείμενον τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας τὴν φυσικὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἐφ' ὅσον αὕτη δύναται νὰ κατορθωθῇ ὑπὸ τῆς Πολιτείας, προὑποθέτει τὴν Κυβερνητικὴν ἐπέμβασιν καὶ λησμονεῖ τὴν ἐλευθέραν τοῦ ἀνθρώπου ἐνέργειαν ἐπὶ τῆς ὕλης. Οὕτω δὲ ἡ Πολιτικὴ Οἰκονομία ρίπτεται ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ τῆς Πολιτικῆς ἐπιστήμης καὶ μένει πάντοτε ἀμφίβολον, ἀν. αἱ ἐργατικαὶ τάξεις, ὑπὲρ ὧν ὁ ἔξοχος συγγραφεὺς ἠγωνίσθη τόσον θερμῶς, δύνανται νὰ εὐρωσιν τύπον Κυβερνήσεως ἱκανὸν νὰ θεραπεύσῃ τὰς πολυαρίθμους αὐ-

τῶν ἀνάγκας.—Ὁ Storch, ἐμπειστευμένος τὴν διδασκαλίαν τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας εἰς δύο Ρώσους πρίγκιπας καὶ ἀναχωρῶν ἐκ τῆς ιδέας ὅτι ἠδύναντο οὗτοι νὰ ἐξασκήσωσιν ἐν τῷ μέλλοντι μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν τυγχῶν τοῦ τόπου των, ἔδωκεν εἰς τὴν διδασκαλίαν του οὐσιωδῶς ἐγκυκλοπαιδικὸν χαρακτῆρα· κατ' αὐτὸν, Πολιτικὴ Οἰκονομία εἶναι ἐπιστήμη τῶν φυσικῶν νόμων, οἵτινες φέρουσι τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἐθνῶν, τοῦτέστι τὸν πλοῦτον καὶ τὸν πολιτισμὸν των.

Ἐναντι τῶν ἀνωτέρω γνώμων ὁ Senior ἠκολούθησεν ἑτέραν ὁδὸν διὰ τὸν ἐπιστημονικὸν τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας προσδιορισμὸν. Ἐθεώρησεν αὐτὴν τριχῶς, 1) ὡς ἐπιστήμην· καὶ ἔθεσε τοὺς νόμους τοὺς διέποντας τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν διανομὴν τοῦ πλούτου, 2) ὡς τέχνην· καὶ ὑπέδειξε τὰς θεωροθεσίας καὶ συνηθείας, αἵτινες προσφορώτερον ὁδηγοῦσιν εἰς τὴν παραγωγὴν καὶ ἀποταμίευσιν τοῦ πλούτου, 3) ὡς εἰδικότητα· καὶ διέγραψε τὰς τάσεις αὐτῆς εἰς ἐπιζήτησιν τῶν μέσων τῆς παραγωγῆς, τῆς ἀποταμιεύσεως καὶ τῆς διανομῆς τῶν ἐφοδίων τῆς ζωῆς πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς κοινῆς εὐδαιμονίας. Ὁ Senior αἰσθάνεται μὲν τὸ ὕψος τῆς τελευταίας θεωρίας καὶ ὁμολογεῖ ὅτι εἶναι ἀνώτερον τῆς διανοίας ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου, ὑποθέτει ὅμως ὅτι καθόσον ὁ πλοῦτος εἶναι ἐπιτήδειος εἰς τὴν παραγωγὴν τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας καὶ καθίσταται ἐντεῦθεν ἐπιθυμητὸς καὶ πολυζήτητος, ἀποτελεῖ ἀντικείμενον εἰδικῆς τέχνης, ἥτις ἔχουσα ἀνάγκην νὰ ἀκονίζεται ἐπὶ τῶν γενικῶν ἀρχῶν, πρέπει νὰ καταφεύγῃ εἰς τὴν ἐπιστήμην, ἥτις μόνη δύναται νὰ τῇ παρέξῃ αὐτάς.

Ἐν γένει ὁ ἐπιστημονικὸς οὗτος ὀρισμὸς ἐθεωρήθη ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμης ὡς ὁ τελειότερος, μετὰ τὴν φιλοσοφικὴν ἀνάπτυξιν ἣν ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ὁ Rossi. Ὁ περικλεῆς οὗτος τῆς ἐπιστήμης διδάσκαλος ἰσχυρίζεται ὅτι κατ' ἀκρίβειαν δύναται ὁ ἀνθρώπος νὰ μελετηθῇ, εἴτε ἐν ἐρημίᾳ εἴτε ἐν κοινωνίᾳ, κατὰ τρεῖς διαφόρους ἐπόψεις, ἧσαι κατὰ τὸν

πλοῦτον αὐτοῦ, κατὰ τὴν εὐδαιμονίαν του καὶ τέλος κατὰ τὴν πολλῶν εὐρυτέραν ἠθικὴν ἀνάπτυξίν του. Ἡ εὐδαιμονία δὲν εἶναι ἀναγκαίως ἔργον τοῦ πλούτου, διότι δύναται νὰ ἐννοηθῆ καὶ μετὰ ὀλίγου πλούτου, καθὼς καὶ ἡ δυστυχία δύναται νὰ πλημμυρῆ ἐντὸς μεγάρων μεγαλοπρεπῶν. Ὅ,τι παρατηροῦμεν ἐπὶ τῶν ἀτόμων συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν κοινωνιῶν. Ἴν γένει ἡ πεῖρα ἀποδεικνύει ὅτι ὁ πλοῦτος δύναται νὰ εἶναι ἔμμετος ἡτοιβοηθητικὴ αἰτία, δὲν εἶναι ὁμῶς καὶ ἀναπόφευκτος δημιουργὸς τῆς ἠθικῆς ἀναπτύξεως. Ἰποθέσωμεν τὸν ἐν τῷ ὀλίῳ ὑπάρχει εὐπορία εἰς τοὺς κατοίκους, κυβέρνησις ἡπία, ζωὴ γλυκεία ἐν τῷ μέσῳ ὑλικῶν ἀπολαύσεων. Ἄρκει; Ὁχι. Θὰ ἐπιθυμήσωμεν πληροφορίας περὶ τῆς ἠθικῆς τοῦ τόπου ἀναπτύξεως, περὶ τῶν ἐν αὐτῷ ὑπαρχουσῶν ἰδεῶν, περὶ τῶν ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν ἀναγκῶν του. Ἐὰν δὲ τοιαῦται ἀνάγκαι εἶνε ἄγνωστοι εἰς τὸν τόπον τοῦτον, οἱ νόμοι τῆς προόδου μαρτυροῦσι στασιμότητα ἐν αὐτῷ· οὐδεὶς δὲ θὰ ἐμακάριζε τοιαύτην κοινωνίαν.

Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ μελετήσωμεν τὰ ἔθνη καθὼς καὶ τὰ ἄτομα τριχῶς ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ πλούτου, τῆς εὐδαιμονίας καὶ τῆς ἠθικῆς ἀναπτύξεως. Καὶ αἱ τρεῖς αὗται ἐπόψεις μαρτυροῦσι τὴν ἐνέργειαν τῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου, διότι προὑποθέτουσιν ἀναγκαίως τὴν ἐπίδρασιν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου καὶ πρὸς τοὺς ὁμοίους του. Ἴνα παραχθῆ, ἵνα αὐξήσῃ ὁ ἀτομικὸς ἢ ἐθνικὸς πλοῦτος, εἶναι ἀναγκαία ἡ πεφωτισμένη ἐργασία, καθ' ἣν οἱ ἀνθρωποι συντρέχουσιν εἴτε ὡς ἐργάται ἄπλοϊ, εἴτε ὡς ἐπιχειρηματίαι, εἴτε ὡς κεφαλαιοῦχοι, εἴτε ὡς ἔμποροι, καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

Ἡ δὲ εὐδαιμονία τῶν ἐθνῶν ἔχει μείζονας ἔτι ἀξιώσεις. Προὑποθέτει κοινωνικὸν ὀργανισμόν καὶ νόμους μὴ παρεμβάλλοντας προσκόμματα εἰς τὴν κυκλοφορίαν τοῦ πλούτου μεταξὺ ὄλων τῶν κατοίκων τῆς ἐπικρατείας. Ἡ χρῆσις τοῦ πλούτου πρέπει νὰ εἶναι λογικὴ καὶ ἠθικὴ. Μήπως πρέπει

νὰ ἀποδειχθῆ, ὅτι ὁ φρόνιμος ἀνθρώπος εἶναι εὐτυχέστερος ἐντὸς μετρίας εὐπορίας, τοῦ ἄφρονος ἐντὸς τῶν θησαυρῶν τοῦ Κροίσσου;—Τέλος ἡ ἠθικὴ τελειοποίησις προὑποθέτει τὴν ἐξάσκησιν ἰδιαιτάτων τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεων. Πρόκειται κατ' αὐτὴν περὶ τῶν εὐγενεστέρων ἡμῶν αἰσθημάτων, περὶ τοῦ πολυτιμωτέρου καὶ ἀγνωστότερου, ὅπερ ζεῖ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ συνειδήσει. Δὲν ἀρκεῖ νὰ συναθροίσωμεν πλοῦτη, δὲν ἀρκεῖ νὰ πολλαπλασιάσωμεν τὰς ἀπολαύσεις τῆς ὑλικῆς ζωῆς, πρέπει νὰ ἀπευγενίσωμεν τὴν φύσιν ὑμῶν, νὰ ὑψώσωμεν τὴν διάνοιαν καὶ νὰ ἐκτείνωμεν τὴν ἰσχύν αὐτῆς. Διὰ τὴν ἐπιτυχίαν ἀπαιτεῖται ἡ ἐπίδρασις ὑψηλοτέρων γνώσεων, ὁ ἱερώτατος σύνδεσμος τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν πρὸς ὅ,τι ἅγιον καὶ ὑψηλὸν ἐν τῷ κόσμῳ.

Μεταξὺ τοῦ θέλοντος μόνον νὰ ἀποκτήσῃ, τοῦ θέλοντος νὰ ἀποκτήσῃ καὶ νὰ ἀπολαύσῃ, καὶ τοῦ θέλοντος νὰ ἀναπτυχθῆ ἠθικῶς, ὑπάρχει μέθοδος πολὺ διάφορος. Δύνανται καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι σκοποὶ νὰ συναντηθῶσιν, ἀλλ' ὑπὸ τοὺς ἰδιαιτέρους του ἕκαστος ὅρους. Τοιοῦτοτρόπως ἔρχεται κατὰ νοῦν ἡ ἰδέα τοῦ Πλάτωνος, ὅτι ἡ ἐπιστήμη εἶνε μία, εἰς μόνην δὲ τὴν ἀδυναμίαν τῆς φύσεως ἡμῶν χρεωστεῖται ἡ διαίρεσις αὐτῆς εἰς πλείονας. Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ταύτης ὁ δαιμόνιος φιλόσοφος ἔδωκε τὸ γνῶρισμα ἐκάστης τούτων τῶν ἰδιαιτέρων ἐπιστημῶν ὡς ἐξῆς· ἅμα (λέγει) ὑπάρχει τάξις τις γεγονότων δικεκριμένων ἀπὸ τῶν λοιπῶν, ἰδοὺ ἀμέσως τὸ ἀντικείμενον ἰδιαιτέρας ἐπιστήμης. Μήπως ὁ πλοῦτος δι' ὄλων αὐτοῦ τῶν φαινομένων δὲν ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν τάξιν γεγονότων, συγκεκριμένων καὶ σπουδαιότητων ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε κατὰ τὸ μέτρον τοῦ Πλάτωνος νὰ ἀποτελεσθῆ ἀντικείμενον ἰδιαιτέρας ἐπιστήμης; Καὶ τίς δύναται νὰ ἀρνηθῆ τὸ ἰδιοφυές εἰς τὴν πάλην τῶν ἀνθρωπίνων δυνάμεων, πνευματικῶν ἅμα καὶ ὑλικῶν, εἰς τὴν πάλην αὐτῶν κατὰ τῆς ὕλης πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ὑποταχθῆ αὐτὴ, νὰ μεταμορφωθῆ καὶ νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου; Ἡ πάλην αὕτη καθιστᾶ γεγονότα

καὶ ιδέας ἰδιαιτέρου διαφέροντος, τὰ ὅποια δὲν συγχύζονται πρὸς ἄλλα, καὶ ἐπομένως ἀρμόζουσιν εἰς ἐπιστημονικὴν ἐπεξεργασίαν. Οὕτως ἡ Πολιτικὴ Οἰκονομία ἔχει ὄρια σταθερὰ τὴν δύναμιν τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῶν πραγμάτων διὰ τῆς ἐργασίας, τὴν κλίσιν αὐτοῦ πρὸς τὴν φειδῶ καὶ τὴν ἀποταμίευσιν, τὴν κλίσιν αὐτοῦ εἰς τὴν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν ὁμοίων του ἐνέργειαν, τὰ ἐνυπάρχοντα ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐνστικτὰ τῆς ἰδιοκτησίας καὶ τῆς συναλλαγῆς. Ἐκ τῶν γεγονότων τούτων ἀπορρέει ἡ Οἰκονομικὴ Ἐπιστήμη· ἀφ' ἐνὸς μὲν τὰ πράγματα καὶ αἱ ἰδιότητες αὐτῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ ἄνθρωπος μετὰ τῆς διανοίας καὶ τῆς δυνάμεώς του, ἐπὶ τοῦ ὅλου δὲ αἱ κλίσεις καὶ αἱ ἀνάγκαι τῆς ἡμετέρας φύσεως, αἵτινες δύνανται μὲν κατὰ τὴν ἔντασιν νὰ διαφέρωσι κατ' ἄτομα, εἶναι ὅμως κοιναὶ εἰς ἕλην τὴν ἀνθρωπότητα, — ἰδοὺ ἡ γενικὴ θεωρία τῶν ὀρίων τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας.

AP.

ΠΟΛΕΜΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΝΑΥΤΙΚΟΝ.

Ἀπὸ 7 ἐνεργῶν πλοίων, τὰ ὅποια ἀπετέλουν τὴν ναυτικὴν ἡμῶν δύναμιν μετὰ τὸ πέρασ τῶν μεγάλων κατὰ θάλασσαν ἀγώνων αὐτῆς, εἰς οὓς ὀφείλεται τὸ ἥμισυ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας ὁ ἡμέτερος στόλος ἀνεβιβάσθη εἰς 56 πλοῖα κατὰ τὸ 1829, ὑπὸ τὸν πρῶτον τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως κυβερνητικὸν τύπον (1). Ἀλλὰ τὴν προσωρινὴν ἐκείνην κατάστασιν, μετὰ διαφόρους ἱστορικάς περιπετείας, διεδέχθη ἡ πρώτη Βασιλεία, κατὰ τὰ τρία

(1) Ἰδ. Οἰκονομικὴν Ἐπιθεώρησιν φυλ. 29, Ἰούλιος 1875 σελ. 229.

πρῶτα ἔτη τῆς ὁποίας παρατηροῦμεν νέαν ὥθησιν εἰς τὰ ναυτικά τῆς Ἑλλάδος πράγματα. Ὁ σκοπός μου εἶναι νὰ συγκρίνω τὴν περίοδον ἐκείνην πρὸς τὰ ἐν ἔτει 1878 ὑπάρχοντα.

Κατὰ μὲν τὸ 1836 ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἀπετελεῖτο ἐκ 30 πλοίων, κατὰ δὲ τὸ 1878 ἀριθμεῖ μόνον 16. Ἐν γένει αἱ κατὰ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν δαπάναι τῆς ἐπικρατείας ὑπολογίζονται τῷ 1833 εἰς 943,202, δρ. — τῷ 1834 εἰς 1,963,630 δρ. — τῷ 1835 εἰς 1,797,475 δρ. Μετὰ ὑπερτεσσαράκοντα δὲ ἔτη προϋπελογίσθησαν αὐταὶ τῷ 1877 εἰς 2,114,705 δρ. καὶ τῷ 1878 εἰς 2,791,472. Ἡ ἐκ δρ. 676,767 διαφορὰ τοῦ τελευταίου ἔτους πρὸς τὸ προηγούμενον ἀνήκει ὀλόκληρος εἰς τὰς ἐκτάκτους τῶν καιρῶν παρασκευάς. Τὸ ποσὸν αὐτῶν κατατάσσεται ὡς ἑξῆς: 370,000 δρ. διὰ πληρώματα πλοίων· 216,000 διὰ τροφάς· 42,799 διὰ ἱματισμὸν· 42,456 διὰ στρατωνισμὸν· 3,000 δι' ἐξοδα ναυτολογίας· 2,300 δι' ἐξοδα νοσηλείας.

Ἐὰν θέσωμεν κατὰ μέρος τὰ ἔκτακτα καὶ συγκρίνωμεν τὰ τακτικά, προξενεῖ ἐντύπωσιν ὁ ἀπὸ τοῦ 1834 μέχρι τοῦ 1878 προβίβασμός τῶν ναυτικῶν τῆς ἐπικρατείας δαπανημάτων κατὰ μόνον 151 χιλ. δραχμάς! Ἡ πρώτη λοιπὸν βασιλικὴ περίοδος ὑπῆρξεν ἀναλόγως πολλῶ γενναιοτέρα εἰς τὴν ναυτικὴν τοῦ τόπου προαγωγὴν. Εἶναι δὲ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἱκανῶς ἐνδεικτικὴ ἡ ἀπὸ 30 Ὀκτωβρίου 1836 πρὸς τὸν Βασιλέα ἐπομένη Ὑπουργικὴ Ἐκθεσις.

Β α σ ι λ ε ὖ, . . . Ἀφοῦ ἀνέλαβεν ἡ Ὑμετέρα Μεγαλειότης τὰς ἡνίας τοῦ Κράτους, δὲν ἐβράδυνε νὰ γνωρίτη καὶ διὰ τῆς πείρας, ἑτιῆ Ἑλλάς, ὑπὸ διττὴν ὄψιν θεωρούμενη, ἔχει ἀνάγκην ἀναπόφευκτον πολεμικοῦ ναυτικοῦ. Εἰς δύο ἄρα κύρια ἀντικείμενα ἐπέστησεν ἰδιαιτέρως τὴν προσοχὴν Της· εἰς τὴν συγκρότησιν στόλου ἐθνικοῦ, καὶ εἰς τὴν ἀνέγερσιν ναυστάθμου, ἐμπεριέχοντος τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα τῆς βελτιώσεως καὶ τῆς προόδου, δι' ὧν μόνον ἐπιί-

μεθα να φέρωμεν τὸ ναυτικὸν τοῦτο εἰς τὴν ἀκμὴν, τὴν ὁποίαν καὶ τὸ συμφέρον καὶ ἡ ἀξιοπρέπεια τοῦ ἔθνους ἀπαιτοῦν. Ἄλλ' ἡ Βασιλικὴ Κυβέρνησις πολλὰς ἀνάγκας ἔχουσα νὰ θεραπεύσῃ, πολλὰ ἄλλα συστατικὰ τοῦ νέου Κράτους νὰ δημιουργήσῃ, ἔπρεπεν, ὑπέκρουσα εἰς τοὺς ὅρους τῆς οἰκονομικῆς τοῦ δημοσίου καταστάσεως, νὰ ἐντυπώσῃ βαθμιαίαν τινὰ κίνησιν εἰς τὰ μέσα τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ναυτικοῦ, καὶ νὰ προάξῃ τοῦτο τοιοῦτοτρόπως εἰς τὴν τελειοποίησίν του.

Τοιαύτη ὄθεν ὑπῆρξεν ἐξ ὑπαρχῆς ἡ ἐνέργεια· τὸ πολεμικὸν ναυτικὸν εὐρίσκετο τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ 1833 ἔτους εἰς στάσιν ἀκροσφαλῆ, καὶ οὔτε σχεδὸν ἦτον ἐπάξιον τοιοῦτου ὀνόματος. Ἐκ τῶν σωζομένων τότε ὀλίγων πλοίων τὰ πλεῖστα ἦσαν σεσαθρωμένα, τὰ λοιπὰ ἔχρηζον ἐπισκευῆς, καὶ εἰς τὸν ναύσταθμον, εἰς τὸν ὁποῖον οὔτε ἴχνη τεχνιτῶν, ξυλουργῶν, ἢ πυροβολικοῦ ὀργανισμοῦ διεκρίνοντο, ἔκειτο ἀσήμαντός τις καὶ μηδενὸς λόγου ἀξία ποσότης ὑλικοῦ. Πληρώματα τακτικά δὲν ὑπῆρχον· ἡ βαθμολογία καὶ ὁ ἱματισμὸς ἦσαν ἀκανόνιστοι· ἡ ναυτικὴ ἐκπαίδευσις παρημελημένη· ἡ δὲ ὑπηρεσία ἐστερεῖτο ὀλοσχερῶς τῆς τάξεως ἐκείνης καὶ τῆς εὐρυθμίας, τὴν ὁποίαν πρὸ πάντων ἐπιζητοῦν τὰ στρατιωτικὰ καταστήματα.

Εἰς τὴν νεαρὰν Κυβέρνησιν τῆς Ἑμετέρας Μεγαλειότητος ἀπέκειτο νὰ προνοήσῃ καὶ περὶ τῶν ἐλλείψεων τούτων· ἡ ἐσωτερικὴ ὑπηρεσία τοῦ βασιλείου, καὶ ἡ ἀσφάλεια τῶν παραλίων καὶ τῆς ναυτιλίας ἀπῆτει τὴν παρουσίαν ναυτικῶν τινῶν δυνάμεων εἰς τὰς ἐλληνικὰς ἠθάλασσας· ἐπεσκευάσθησαν ὅθεν τὸ πρῶτον καὶ διωργανίσθησαν ἐκ τοῦ προχείρου τὰ ἐνυπάρχοντα πλοῖα, τὰ ὁποῖα, ἢ διεδέχθησαν ἢ ἐνίσχυσαν κατόπιν ἄλλα, ναυπηγηθέντα καὶ ἀγορασθέντα εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ βασιλικὸς στόλος σύγκειται σήμερον ἐκ 30 πλοίων καταλλήλως ἐφωπλισμένων, ἐξ ὧν τὰ 21 κατεσκευάσθησαν καὶ ἠγοράσθησαν ἐντὸς τῶν τριῶν πρώτων ἐτῶν τῆς βασιλείας, τὰ δὲ λοιπὰ ἐπισκευα-

σθέντα πολλάκις, θέλουσι μετ' ὀλίγον ἀναπληρωθῆ δι' ἄλλων ναυπηγουμένων ὀλονέν καὶ ναυπηγηθησομένων εἰς τὸν ναύσταθμον (α).

Διὰ νὰ ἐνίσχυθῃ ἡ ἐπὶ τὰ κρείττω αὕτη τάσις, νὰ εὐκολυνθῶσιν αἱ ναυπηγίαι, νὰ εἰσαχθῶσιν ἀκριβοῦς ἐλέγχου διατυπώσεις, νὰ τακτοποιηθῇ ἡ ναυτολογία, καὶ νὰ καταβάλλωνται μέριμναι συντονώτεραι ὑπὲρ τῆς καθολικῆς τοῦ ναυτικοῦ βελτιώσεως, διωργανίσθη συγχρόνως τὸ διευθυντήριον, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν ἐφορείαν ἀνετέθη ὁ ναύσταθμος.

(α) Κατάλογος τῶν ναυπηγηθέντων καὶ ἀγορασθέντων πλοίων ἐπὶ τῆς βασιλείας, καθὼς καὶ ἄλλων ἀγορῶν καὶ οἰκοδομῶν, κατὰ τὸ 1833, 1834 καὶ 1835.

1) Βρίκιον Νέλσον, ἠγοράσθη, φέρει 10 κανόν. τῶν 12 λιτρῶν·
2) κότερον Ναύτιλος, ἐναυπηγήθη, φέρει 4 κανόν. τῶν 18· 3) κότερ. Γλαῦκος, ἐναυπήγ. φέρει 4 κανόν. τῶν 18· 4) κότερ. Λέων, ἠγοράσθη διὰ τὴν προσωπικὴν ὑπηρεσίαν τῆς Α. Μ. 5) Κανονιοφόρος Μιαούλης με 1 κανόν. τῶν 18· 6) Κανονιοφ. Ἀστυγξ με 3 κανόν. τῶν 18· 7) Κανονιοφ. Τσαμαδὸς με 2, τὸ ἐν τῶν 68 καὶ τὸ ἄλλο τῶν 24· 8) Κανονιοφ. Τομπάζης με 2 τῶν 68 καὶ 18· 9) Κανονιοφ. Ἀποστόλης με 2 τῶν 68 καὶ 24· 10) Κανονιοφ. Κόχραν με 4 τῶν 18· 11) Κανονιοφ. Σαχτούρης με 2 τῶν 12· 12) Κανονιοφ. Ἀνδρουτσος με 1 τῶν 18· 13) Κανονιοφ. Κρισζῆς με 1 τῶν 18· 14) Κανονιοφ. Κανάρης με 1 τῶν 18· 15) Κανονιοφ. Ἐνδεκάτη με 1 τῶν 18· 16) Κανονιοφ. Δωδεκάτη με 1 τῶν 18· 17) Βελλοῦ Σάμος με 2 τῶν 6· 18) Γολέτα Μαθιῖδης, ἐναυπηγήθη, φέρει 10 κανόν· 19) Γολέτα Ναυπλία, ἐναυπηγ. 20) Δίκροτον Ἐμμανουῆλ, ἠγοράσθη· 21) Γαζάρα ὁ Ἄρης, ἠγοράσθη.

ἠγοράσθησαν εἰς Λονδίνον 2 μηχαναὶ διὰ τὴν κίνησιν τῶν λιμένων καὶ τὴν ἀλλευσιν βυθισμένων πραγμάτων. Κατεσκευάσθησαν 2 ἐκτεταμένα καταστήματα διὰ τὸν λόγον τῶν τεχνιτῶν συγκείμενον ἀπὸ 105 ἄτομα, 1 στρατῶν, πολλὰ νέα καταστήματα ἐντὸς τοῦ ναυστάθμου. ἠγοράσθησαν αἱ ρωσικαὶ ἀποθήκαι χωρητικαὶ πολλοῦ ὑλικοῦ. Διὰ κατασκευὴν νεωρίων σημειοῦνται ποσότητες τινες εἰς τὸν προῦπολογισμὸν, ἀλλ' ἀνεβλήθη αὕτη, ἐωσοῦ γίνῃ ἐριστικῶς ἀπόφασις περὶ οἰκοδομῆς νέου ναυστάθμου.

Εἰς αὐτὸν τίποτε σχεδὸν χρήσιμον δὲν ὑπῆρχεν· ἔγεινεν ἄρα χρεία ν' ἀγορασθῆ ὑλίκον, νὰ μορφωθῶσι λόχοι τεχνιτῶν καὶ ἐργατῶν, νὰ ληφθῆ φροντίς περὶ τοῦ πυροβολικοῦ, ν' ἀγορασθῶσι πολυδάπανοι ἀλλ' ἀναγκαῖαι μηχαναὶ, νὰ οἰκοδομηθῶσιν ἐργοστάσια, ἀποθῆκαι, στρατῶνες, νεώρια, καὶ εἰς ἓνα λόγον, νὰ ἀναπτυχθῶσιν αἱ πρῶται ζωογονητικαὶ δυνάμεις τοῦ ναυτικοῦ.

Ἄλλ' ἄλλο ἀντικείμενον οὐχ' ἦττον σπουδαῖον εἴλκυε ταῦτοχρόνως τὴν προσοχὴν τῆς βασιλικῆς Κυβερνήσεως. Πρὸς αὐτὴν τὰς τελευταίας ἐλπίδας ἀναθέσαντες οἱ γενναῖοι ναυτικοὶ, οἵτινες καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν τύχην διεκινδύνευσαν ἢ ἐθυσίασαν ὑπὲρ τῆς ἰδίας πατρίδος, ἀπεξεδέχοντο δικαιωματικῶς πόρον τοῦ ζῆν. Οἱ πρόμαχοι τοῦ ἀγῶνος ἐβραβεύθησαν. Ἡ Ὑμετέρα Μεγαλειότης, τιμῶσα τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὰς ὑπηρεσίας των, ἔδωσεν εἰς αὐτοὺς βαθμοὺς καὶ συντάξεις, ἀναλόγους μὲ τὰς χρηματικὰς δυνάμεις τοῦ Κράτους· κατέστησε δι' αὐτοὺς τὴν λιμενικὴν ἱεραρχίαν· ἐσύστησε τὸν λόχον τῶν ἀπομάχων· καὶ ἀντήμειψεν, ὅσον ἦτο δυνατόν, τοὺς ἀγωνισθέντας καὶ δυστυχῆσαντας. Ἐτρακόσιοι ἔθεν καὶ ἐπέκεινα ἀξιωματικοὶ, ἐν ἐνεργείᾳ εἴτε διαλέσιμοι, λαμβάνουν μισθοὺς, καὶ δύο περίπου χιλιάδες ὑπαξιωματικῶν καὶ ναυτῶν ὑπηρετοῦν εἰς τὸν στόλον, εἰς τὰ λιμεναρχεῖα καὶ εἰς τὸν ναύσταθμον.

Ἄλλ' ἐντοσοῦτω οὔτε ἡ ναυτικὴ ἐκπαίδευσις ὀλιγορήθη· πολλὰ τέκνα τῶν ὑπὲρ πατρίδος ἀγωνισθέντων ἀπεστάλησαν δαπάνῃ δημοσίᾳ εἰς Ἀγγλίαν καὶ ἀλλαχοῦ, καὶ δεκαπέντε ἔτι ἄλλοι σπουδάζουν εἰς τὸ ἐν Αἰγίνῃ στρατιωτικὸν σχολεῖον καὶ τὰς ναυτικὰς ἐπιστήμας· ἀριθμὸς δέ τις ἄλλος ἑλληνοπαίδων ἐκμανθάνει ἐπωφελεῖς τέχνας εἰς τὰ παρὰ τῷ ναυστάθμῳ ἐργοστάσια. Νοσοκομεῖον ναυτικὸν δὲν ὑπῆρχεν· ἡ πρόνοια καὶ ἡ φιλανθρωπία τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος ἐφρόντισε καὶ περὶ συστάσεως

τοιούτου καταστήματος, τὸ ὅποιον πρόκειται ἤδη νὰ λάβῃ ὄργανισμὸν ἐντελέστερον.

Κατασκευὴ πλοίων καὶ συντήρησις αὐτῶν, διαρρύθμισις τοῦ ναυστάθμου, ἀνέγερσις οἰκοδομῶν, ἐκπαίδευσις καὶ εἰσαγωγή τεχνῶν, περίθαλψις τῶν ναυτικῶν,—ἰδοὺ κυρίως τὰ ἀντικείμενα εἰς τὰ ὅποια ἐδαπανήθησαν αἱ ποσότητες αἱ σημειούμεναι εἰς τοὺς πίνακας. Αἱ βελτιώσεις ἐξακολουθοῦνται τὸ ἐνεστῶς ἔτος μὲ πλειοτέραν ἔντασιν· νέα πλοῖα κατασκευάζονται, νέοι ὄργανισμοὶ εἰσάγονται, καὶ σκέψις γίνεται περὶ οἰκοδομῆς ναυστάθμου πλέον ἐκτεταμένου, καὶ ἀναλόγου μὲ τὸν προορισμὸν τοῦ ναυτικοῦ τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος. Εἰς ὅλα δὲ ταῦτα φυλάττεται ἀκριβῆς περὶ τὰς δαπάνας οἰκονομία.

Σ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΦΙΣ.

Ἡ σταφίς εἶναι τόσο ἀρχαία, ὅσον καὶ ἡ ἀνάγκη, ἣτις ἐδίδαξε τὸν Ροβινσὸν νὰ ἀποξηράνη τὰς ἀγρίας σταφυλὰς τῆς ἐρήμονήσου του. Ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τοῦ σταφιδίτου οἴνου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἡ σταφιδοποιία αὐτῶν δὲν ἦτο ἄσχετος πρὸς τὴν γενομένην ἀπὸ τινων ἐτῶν ἐκ σταφίδος οἰνοπαραγωγὴν. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, ὁ Διοσκορίδης ἀπομνημονεύει τὴν μέθοδον τῆς ἀρχαίας σταφιδοποιίας ὡς ἐξῆς, «οἱ δὲ σταφιδῶσαντες τὴν σταφυλὴν βρέχουσιν ἐν πίθοις μετὰ θαλάσσης.»

Φαίνεται μοι οὕτως ἀργὸν ζήτημα ἀπὸ ποίας ἐποχῆς καλλιέργεῖται ἡ Ἑλληνικὴ σταφίς, ἀκόμη δὲ πόθεν αὕτη μετεφυτεύθη εἰς τὰ Ἑλληνικὰ παράλια. Ἡ ἰδέα ὅτι ἡ καλλιέργεια αὐτῆς δὲν εἶναι ἀρχαιοτέρα τοῦ 16ου μ. Χ. αἰῶνος σχετίζεται πρὸς τὸ εἶδος τῆς Κορινθιακῆς σταφίδος,

περὶ τῆς ὁποίας ἐρρέθη ὅτι μετεφυτεύθη ἐκ Νάξου εἰς Πελοπόννησον καὶ ἐκ ταύτης εἰς Ἑπτάννησον. Ἦν οὖν ἔνεκα δὲν ἀπαντᾶται πλέον ἢ καλλιέργειά της ἐν Νάξῳ; Ἐὐ βέβαιον εἶναι, ὅτι ἡ ἀπύρηνος αὕτη σταφίς ἢ ἀνήκει εἰς ἐποχὴν ἀνεπτυγμένης γεωργίας ἢ εἶναι τῆς φύσεως αὐτόματον προϊόν· ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ἡ μεσαιωνικὴ περίοδος εἶναι κατὰ πάντα λόγον κατωτέρα τοιαύτης τελειοποιήσεως, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἔχει τι αὐθαίρετον ἢ δοξασία ὅτι ἔπρεπε νὰ παρέλθωσι τόσοι αἰῶνες, ἵνα δημιουργήσῃ ἡ φύσις τὴν ἀπύρηνον σταφίδα της.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐμπορικὴν ἐποψίν τῆς Κορινθιακῆς σταφίδος, ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 17ου αἰῶνος ἤρχισεν αὕτη νὰ εἰσάγηται εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ φαίνεται ὅτι ἔκτοτε ὠνομάσθη ἰδίως Κορινθιακὴ σταφίς. Κατὰ πρῶτον ἐθεωρεῖτο ὡς ἀντικείμενον πολυτελείας, ἀκολουθῶν εἰσῆλθεν εἰς τὴν γενικὴν τοῦ λαοῦ χρῆσιν. Ἐν Ἀγγλίᾳ ἰδίως τὸ φαινόμενον τοῦτο ἀνεπτύχθη ἐπὶ πολὺ ἀπὸ τοῦ 18ου αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν. Ἐν γένει βλέπομεν ἐμπόρους, τῆς Γεργέστης καὶ τῆς Λιβόρνου, ἐνεργοῦντας κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα εὐρύτατον σταφιδεμπόριον μετὰ τοῦ Λονδίνου, Ἀμστερδᾶμ καὶ Ἀμβούργου.

Ἡ πρώτη διὰ τὸ ἐξωτερικὸν τοῦτο ἐμπόριον καλλιέργεια τῆς Κορινθιακῆς σταφίδος ἀναφαίνεται πρὸς τὸν Πελοποννησιακὸν μυχὸν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου. Βαθμηδὸν ἐκτείνεται αὕτη πρὸς τὸ στόμιον αὐτοῦ, ἀκολουθεῖ τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐπὶ τέλους ἐγκαθιδρύεται εἰς ὅλας τὰς ἐπιθαλασσίους πεδιάδας αὐτῆς, ἐν ᾧ χρόνῳ διαπερᾷ εἰς τὰς νήσους τοῦ Ἰονίου καὶ τὰ ἀντικρυστὰ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος διαμερίσματα. Καθ' ὅλην τὴν περίοδον ταύτην ἡ κεντρικὴ τῆς Κορινθιακῆς σταφίδος ἀποθήκη εἶναι αἱ Πάτραι, κατόπιν τῶν ὁποίων ἔρχονται ἡ Ζάκυνθος, τὸ Αἶγιον καὶ ἡ Κεφαλληνία. Ἀπὸ τριακονταετίας δὲ ἤρχισε νὰ ἀναφαίνεται ἐν πάσῃ παραγωγικῇ καὶ ἐμπορικῇ εὐρωστίᾳ καὶ ὁ Πύργος. Ἴδου πῶς κατὰ

τὸ τελευταῖον ἔτος διανέμεται ἡ σχετικὴ σπουδαιότης μεταξὺ τῶν διαφόρων σταφιδοφόρων τῆς Ἑλλάδος μερῶν ἀπὸ τῶν ἐξαγωγικῶν ἐκάστου λιμένων.

Λιμένες	Λίτραι σταφίδος	Λιμένες	Λίτραι σταφίδος
Πατρῶν	69,507,060	Ναυπλίου	1,583,144
Κατακόλου	31,975,311	Σάμης	936,188
Ζακύνθου	22,411,012	Φισκάρδου	900,164
Αἰγίου	15,930,701	Νησίου	702,635
Ἀργοςολίου	11,299,509	Κυλλήνης	445,422
Ληξουρίου	10,079,502	Κορώνης	129,138
Καλαμῶν	1,601,019		

Πρὸς γενικὴν τοῦ προκειμένου ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου ἐννοίαν δύνανται νὰ σημειωθῶσι πρὸς τοὺς ἀνωτέρω καὶ οἱ λιμένες Σύρου διὰ 262,278 λίτρ. σταφίδος, Μαράθου τῶν 1876 διὰ 458,045 λίτρ.—καὶ τῶν 1875, Κυπαρισσίας διὰ 210,821 λίτ. Ἰθάκης δι' 62,306 καὶ Ἀγίας Εὐφημίας διὰ 3,226.

Ἐν γένει τὸ ἐξαγόμενον ἐκ τῆς Ἑλλάδος ποσὸν σταφίδος ἠκολούθησε τὴν ἐπομένην ἀνάπτυξιν κατὰ τὴν τελευταίαν δωδεκαετίαν.

Ἔτη	Λίτραι σταφ.	Ἀξία εἰς δραχ.
1866	119,685,781	20,432,194
1867	130,765,940	21,076,807
1868	120,172,631	13,499,220
1869	112,472,496	20,246,800
1870	94,921,437	17,308,560
1871	150,195,729	30,325,935
1872	124,919,825	25,472,401
1873	153,697,036	35,646,570
1874	158,603,151	37,225,024
1875	155,442,215	37,000,000
1876	177,863,898	· · · · ·
1877	167,763,803	· · · · ·

Ἐάν τὴν ἀνωτέρω περίοδον διαιρέσωμεν εἰς δύο ἴσα τμήματα, ἢ ἐν τῇ τελευταία ἐξαετία ἐξαγωγή ὑπερέβη τὴν τῆς προηγούμενης κατὰ 204 ἑκατομ. λιτρῶν ἤτοι κατὰ τὸ τρίτον σχεδόν. Ἐκ τῆς στήλης τῶν τιμῶν δὲν φαίνεται δυσαναλογία τῆς παραγωγῆς πρὸς τὴν κατανάλωσιν τοιαύτη, ὥστε νὰ προξενῇ βαρείας διὰ τὸ μέλλον ἀνησυχίας. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, ἀξία ἰδιαιτέρας μελέτης εἶναι ἡ γεωργικὴ ἔκτασις τῆς ἐν Ἑλλάδι σταφιδοκαλλιεργείας περιλαμβάνουσα, κατὰ τοὺς πιθανωτέρους ἐν ἔτει 1875 διοικητικούς ὑπολογισμούς περὶ τὰς 360 χιλ. στρέμματα, ἐξ ὧν 295 χιλ. ἀνήκουσιν εἰς τελείαν παραγωγὴν καὶ 75 χιλ. εἰς ἀτελεῖ (φυτεῖαι). Τὰ πρωτεῖα ἐπὶ τῆς καλλιεργείας ταύτης ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἠλείαν ἐν ἣ ὑπολογίζονται 52 χιλ. στρέμματα· ἀκολούθως ἔρχονται αἱ Πάτραι 48 χιλ. — ἡ Τριφυλία 45 χιλ. — ἡ Κεφαλληνία 38 χιλ. — ἡ Ζάκυνθος 23 χιλ. — τὸ Αἴγιον 20 χιλ. — ἡ Κόρινθος 15 χιλ. κλπ.

Ἡ κυριώτερα διεύθυνσις τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς Κορινθιακῆς σταφίδος εἶναι Ἀγγλική. Ἐπὶ 682 $\frac{1}{10}$ ἑκατομ. λιτ. σαφ. τὰ ὁποῖα ἐξήγαγεν ἡ Ἑλλάς κατὰ τὴν πενταετίαν 1870—74, μόνη ἡ Ἀγγλία ἐδέχθη 600 $\frac{1}{10}$. Ἐάν λάβωμεν ὡς βάσιν συγκρίσεως τὸ ἔτος 1874, ἡ ἐπομένη κλίμαξ τῶν πρὸς ἃς ἀποστέλλομεν τὴν ἡμετέραν σταφίδα χωρῶν εἶναι ἰκανῶς ἐνδεικτικὴ: Ἐπιόλικου ποσοῦ ἐξαγωγῆς 158,603, 151 λιτρῶν, ἡ Ἀγγλία ὑπολογίζεται εἰς 141,755,174. — ἡ Γερμανία εἰς 6,222,908. — ἡ Αὐστρία εἰς 6,068,159. — ἡ Ἀμερικὴ εἰς 3,249,899. — ἡ Ρωσία εἰς 1,180,262. — ἡ Τουρκία εἰς 88,718. — ἡ Γαλλία εἰς 37,209. — καὶ ἡ Ἰταλία εἰς 822.

Ἐν γένει ἡ Κορινθιακὴ σταφίς κατέχει σταθερῶς τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ ἐξαγωγικῷ τῆς Ἑλλάδος ἐμπορίῳ. Ἐπὶ 65 $\frac{1}{10}$ ἑκατομ. δρ. ὀλικῆς αὐτοῦ ἐν ἔτει 1874 ἀξίας, τὰ 37 $\frac{1}{10}$ ἀνήκουσιν εἰς τὴν σταφίδα, κατόπιν τῆς ὁποίας ἔρχονται τὰ δέρματα 6 $\frac{1}{10}$, ὁ μόλυβδος 3 $\frac{1}{10}$, τὸ ἔλαιον 2 $\frac{1}{10}$, τὰ σύκα 2 $\frac{1}{10}$ κλπ.

ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ.

Ἡ νομολογία τῶν ἐθνῶν ἐξηγεῖ τὸ κατ' ἐποχὰς πρακτικὸν πνεῦμα τῶν νόμων αὐτῶν. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ὀθωμανικὴν, μεταξὺ διαφόρων θεμάτων τὸ θρησκευτικὸν καὶ τὸ ἐμπόλεμον δύναται νὰ δώσῃ γενικὴν τινα ἐννοίαν. Αἱ ἐπόμεναι κατ' αὐτὰ ρῆτρα ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἐν ἰσχύϊ νομολογίαν τοῦ Ἀβδουραχίμ, ἣτις δημοσιευθεῖσα τῷ 1827 εἶναι περιβεβλημένη ἰδιαιτέρον ἀθθεντικὸν κύρος. Ἐννοεῖται ἀφ' ἑαυτοῦ ὅτι δὲν πρόκειται περὶ πλήρους τῶν προμνησθέντων θεμάτων ἐρεύνης, ἀλλὰ περὶ δείγματος, τὸ ὁποῖον ὡς ἐξ ὄνυχος μαρτυρεῖ περὶ τοῦ λέοντος:

Α'.—Ἐάν ὁ Α κατοικῶν ἐν τινὶ χωρίῳ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κατοικουμένου ἐπὶ πλεῖστον ἀπὸ μουσουλμάνους ὑπάρχει τσαμίον, ὠκοδόμησεν ἐκκλησίαν· μηγυσάντων δὲ τοῦτο τῶν κατοίκων μουσουλμάνων πρὸς τὸν δικαστὴν, δύναται οὗτος νὰ ὑποχρεώσῃ τὸν Α εἰς τὸ νὰ κατεδαφίσῃ τὴν ἐκκλησίαν; Ἀπάντησις. Ναί.

Ἐάν τινες τῶν ἀπίστων ἀνεγείρῃσιν οἰκοδομὰς ἐπὶ ἀρχαίας, ἐν τινὶ πόλει, ἐκκλησίας καὶ ὑψώσῃ τὴν ἐκκλησίαν, δύναται ὁ δικαστὴς νὰ ὑποχρεώσῃ αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ καταστρέψῃ τὰς ἐπιπροσθέτους οἰκοδομὰς; Ἀπάντησις. Ναί.

Ἐάν ὑποτελὴς χριστιανὸς ἀγοράσῃ οἰκίαν ἐν συνοικίᾳ μουσουλμάνων, δύναται ὁ δικαστὴς νὰ ὑποχρεώσῃ αὐτὸν εἰς τὸ νὰ πωλήσῃ τὴν οἰκίαν εἰς μουσουλμάνον; Ἀπάντησις. Ναί.

Ἐάν ὁ μουσουλμάνος Α πωλήσῃ εἰς τὸν ὑποτελεῖ χριστιανὸν Β τὴν ἐν κωμοπόλει τινὶ, συνοικίᾳ δὲ μουσουλμάνων καὶ πλησίον τσαμίου κειμένην οἰκίαν αὐτοῦ· ἀναφερομένων δ' ἐνεκα τούτου τῶν μουσουλμάνων πρὸς τὸν δικα-

στήν, δύναται οὗτος νὰ ἐξαναγκάσῃ τὸν Β εἰς τὸ νὰ πωλήσῃ τὴν οἰκίαν εἰς μουσουλμάνον ; Ἀπάντησις. Ναί.

Ὁ ὑποτελής χριστιανὸς Α συναθροίζων νέους ἐν τινὶ οἰκίᾳ, κειμένην μὲν ἐν συνοικίᾳ χριστιανῶν ἐγγὺς δὲ συνοικίας μουσουλμάνων, καὶ ἀναγινώσκων τὸ Εὐαγγέλιον, γεγονυῖα τῇ φωνῇ, ἐνοχλεῖ τοὺς ἐν τῇ συνοικίᾳ ταύτῃ μουσουλμάνους· παρουσιαζομένων δὲ τούτων εἰς τὸν δικαστὴν καὶ μηνυόντων τοῦτο, δύναται ὁ δικαστὴς νὰ ἐμποδίσῃ αὐτοὺς τοῦ νὰ ὑψώσωσι τὴν φωνὴν των ἀναγινώσκοντες ; Ἀπάντησις. Ναί.

Ἐὰν ὁ ὑποτελής χριστιανὸς Α ποιῇ, κατὰ τὰ μάταια αὐτοῦ ὀρησκευτικὰ ἔθιμα, λατρείαν ἀναγινώσκων τὸ Εὐαγγέλιον, γεγονυῖα τῇ φωνῇ, ἐν δωματίῳ τῆς ἰδιοκτητοῦ οἰκίας του, ἐν ἣ κατοικεῖ, κειμένην ἐν κωμοπόλει τινὶ, συνοικίᾳ δὲ ἀπίστων, δύναται ὁ ἀστυνόμος τῆς κωμοπόλεως ἐκείνης νὰ παρακωλύσῃ τὸν Α τοῦ νὰ ποιῇ, καθ'ὄν εἴρηται τρόπον, λατρείαν, ἀναγινώσκων τὸ Εὐαγγέλιον; Ἀπάντησις. Ναί.

Ἐὰν ὁ Α εἴπῃ, ὅτι τὸ ἱερόν καὶ μέγα Κοράνιον, δὲν εἶναι λόγος τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐφεύρεσις τοῦ Οὐσμάν, τί προσήκει τῷ Α ; Ἀπάντησις. Εἶναι ἄπιστος καὶ ἄξιος θανάτου.

Ἐὰν οἱ ἱερεῖς ἐκκλησίας, κειμένης ἐν τινὶ χωρίῳ οὐ οἱ κάτοικοι εἰσὶ καὶ μουσουλμάνοι καὶ ἄπιστοι, καὶ ἐν τῇ ὁποίᾳ ὑπάρχει τζαμίον, στολίζοντες τὰ ἀγάλματα αὐτῶν, τὰ ἐξάγωσιν τῆς ἐκκλησίας καὶ κρούοντες κατὰ τὸν πλεῖστον χρόνον σανίδιον (σήμαντρον) παρενοχλῶσι τοὺς μουσουλμάνους· ἀναφερομένων ἕνεκα τούτου τῶν μουσουλμάνων πρὸς τὸν δικαστὴν, δύναται οὗτος νὰ ἐμποδίσῃ αὐτοὺς τοῦ νὰ στολίζωσι τὰ ἀγάλματά των, νὰ ἐξαγάγωσιν αὐτὰ, ὡς εἴρηται, νὰ κρούωσι σανίδιον καὶ νὰ ὑψώσωσι τὴν φωνὴν των ; Ἀπάντησις. Μάλιστα· ἀνάγκη νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ.

Β'.—Ἐπειδὴ ὁ ὑποτελής χριστιανὸς Α δὲν εἶχε κληρονόμους ἐπὶ τῶν ἐν τῇ ὀθωμανικῇ χώρᾳ κτημάτων αὐ-

τοῦ, ὅταν, ἀποδράς ἐκεῖθεν, μετέβῃ εἰς ἐχθρικήν χώραν καὶ κατέστη πολέμιος, τὰ κτήματα αὐτοῦ ἐξεποιήθησαν καὶ ἐδόθησαν εἰς τινὰς παρὰ τοῦ δημοσίου. Ἐξελθὼν μετὰ ταῦτα οἰκειοθελῶς ὁ Α ἐκ τῆς ἐχθρικῆς χώρας καὶ δεχθεὶς αὐθις τὴν ὑποτελείαν, δύναται νὰ λάβῃ τὰ κτήματα παρὰ τῶν ἀγορασάντων αὐτὰ ; Ἀπάντησις. Ὁχι.

Ἐὰν οἱ ὑποτελεῖς χριστιανοὶ χωρίου τινὸς, κατὰ τὰ ὀθωμανικὰ μεθόρια, ἀρνούμενοι τὴν ἀπόδοσιν τῶν φόρων καὶ πειθόμενοι εἰς τοὺς ἐχθροὺς, πολεμῶσι καὶ μάχωνται κατὰ τῶν μουσουλμάνων, ἐπιτρέπεται ἀπὸ τὸν νόμον, ὥστε οἱ ἐκεῖ εὕρισκόμενοι μουσουλμάνοι νὰ φονεύσωσιν αὐτοὺς καὶ νὰ καταλάβωσι τὰς περιουσίας των ; Ἀπάντησις. Ναί.

Ἀφοῦ, ὑπερισχύσαντος λαοῦ ὑποτελοῦς κατὰ τινὰ θέσιν καὶ ἐξακολουθοῦντος τοῦ κατὰ τῶν μουσουλμάνων πολέμου, διορισθῆ, διὰ Σουλτανικοῦ διατάγματος, ἐναντίοναὐτῶν στρατὸς καὶ πολεμήσῃ κατ' αὐτῶν, ἐὰν ἐν τῷ πολέμῳ ἐκείνῳ ὁ μουσουλμανικὸς στρατὸς συλλάβῃ τινὰς τῶν ἀπίστων διὰ τῆς βίας καὶ ἀπαγάγῃ αὐτοὺς εἰς τὴν ὀθωμανικὴν χώραν, ὑποδουλοῦνται οἱ οὕτω συλληφθέντες αἰχμάλωτοι ; Ἀπάντησις. Ναί.

Ἐὰν ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ φονευθῶσι τινὲς τῶν μουσουλμάνων, ἀποκαθίστανται μάρτυρες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ; Ἀπάντησις. Ναί.

Ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς μουσουλμάνους, ὑπερισχύσαντας ἐπὶ χριστιανῶν Ἀλβανῶν, οἵτινες, ἐχθροὶ ὄντες, πολεμῶσι πάντοτε μετὰ τῶν μουσουλμάνων, ἔσους συλλάβωσιν ἐξ αὐτῶν, νὰ τοὺς πωλῶσι καὶ νὰ συζῶσι μετὰ τῶν θυγατέρων αὐτῶν ; Ἀπάντησις. Ναί.

ΑΘΗΝΑΙΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΑΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ.

Ἔχω ὑπ' ὄψιν τὴν κατὰ τὴν α' Δεκεμβρίου 1877 κατάστασιν δύο Τραπεζῶν, ἡ ἰδρυσις τῶν ὁποίων συνδέεται πρὸς τὴν νεωτέραν ἀνάπτυξιν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν οἰκονομίας. Ἐννοῶ τὴν Γενικὴν Πιστωτικὴν Τράπεζαν καὶ τὴν τῆς Βιομηχανικῆς Πίστεως. Ἴδου πῶς αὐταὶ ἔχουσι.

Πιστωτικὴ.—Ὁ γενικὸς ἰσολογισμὸς αὐτῆς κλείεται διὰ 18,159,530 δρ. ἀντὶ δρ. 16,511,207 ἐν ἔτει 1873. Ἐν τῷ διαστήματι τῆς πενταετίας ταύτης παρίστανται διαφοραὶ τινες ἀξιοσημεῖωτοι ἐπὶ τῶν ἀπαρτιζόντων τοὺς λ]σμους ἰδιαιτέρων κεφαλαίων. Ἐιουτοτρόπως αἱ προεξοφλήσεις τοῦ κεντρικοῦ καταστήματος καὶ τῶν ὑποκαταστημάτων ἀπὸ 4,471,099 δρ. ἐν ἔτει 1873 προεβιάσθησαν εἰς μόνον 4,618,987 δρ. ἐν ἔτει 1877. Τὰ χρεωλυτικὰ δάνεια ἐπὶ ἐκχωρήσει δημοτικῶν προσόδων ἀναβιβάζονται κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος εἰς δραχ. 2,022,513· ἀνήκει δὲ τὸ πρῶτον τοῦτο ὀλόκληρον εἰς τὸν δῆμον Πατρέων· τὸ δὲ ἐπὶ ἐκχωρήσει ναυτικῶν χορηγημάτων εἰς δρ. 17,800. Ἀμφοτέρωθεν ἀπετελεῖτο ἐν ἔτει 1873 ποσὸν δρ. 1,973,578.

Ἐπὶ τῶν ἀνοικτῶν λ]σμῶν καὶ τῶν δανείων ἐπὶ ἐνεχύρω παρατηρεῖται ἀπ' ἐναντίας σημαντικὴ ἐλάττωσις, διότι ἀπὸ 3,220,837 δρ. ἐν ἔτει 1873 κατεβιάσθησαν τὰ ποσὰ αὐτῶν εἰς 1,430,704 ἐν ἔτει 1877. Ἐπὶ τῶν ἀτόκων καταθέσεων παρατηρεῖται ἐπίσης ἐλάττωσις· 485,527 δρ. ἐν ἔτει 1873 καὶ 75,227 ἐν ἔτει 1877. Αἱ ἐντοκοὶ ἀπ' ἐναντίας καταθέσεις παριστῶσιν ἐπαισθητὴν αὐξήσιν ἀπὸ 980,233 τῷ 1873 εἰς 2,649,569 τῷ 1877· ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἐνιαύσιον μέρημα, ἡ κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος ἐντασίς του εἶναι λίαν ἐνθαρρυντικὴ, ἀναβιβάσθησα εἰς 12,25 δρ. ἀντὶ τῶν 10,95 τοῦ 1873.

Βιομηχανικὴ.—Πρόκειται περὶ τοῦ τετάρτου μόλις ἔτους τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς. Ὁ γενικὸς ἰσολογισμὸς τῆς κλείεται διὰ 5,996,549 δρ. ἐν αἷς ὑπολογίζονται 3,344,153 συμμετοχὴ τῆς Τραπεζῆς εἰς τὸν ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ σιδηρόδρομον. Ἐὸ σημαντικώτερον λοιπὸν μέρος τῶν κεφαλαίων αὐτῆς εἶναι ἀκίνητον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐπορίσθη ἡ Τράπεζα 129,814 δρ. κατὰ τὴν β' ἑξαμηνίαν τοῦ 1877. Εἶναι ἀξίον σημειώσεως ὅτι ὅλον τὸ κατὰ τὴν ἑξαμηνίαν ταύτην εἰσόδημα τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ σιδηρόδρομου ἀνέβη εἰς δρ. 271,463 καὶ ἔτι ὅλος ὁ περὶ τὸ Φάληρον θεατρικὸς θόρυβος σημειοῦται ἐν τῷ ἐνεργητικῷ τοῦ ἰσολογισμοῦ ἀντὶ δρ. 17,268!

Αἱ λοιπαὶ ἐργασίαι τῆς Βιομηχανικῆς Τραπεζῆς εὐρίσκονται εἰς τὴν ἐξῆς κατάστασιν· 350,000 δρ. δάνεια πρὸς τὴν Ἑλλ. Κυβέρνησιν ἀντὶ 951,744 τῷ 1873· εἰς συναλλάγματα ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ δρ. 351,527 ἀντὶ 614,054 τῷ 1873. Αἱ προεξοφλήσεις τῆς ἀνέβησαν εἰς δρ. 622,327· τὰ δάνειά τῆς ἐπὶ ἐνεχυριάσει τίτλων εἰς δρ. 330,173· οἱ ἀνοικτοὶ λ]σμοὶ τῆς εἰς δρ. 759,247· αἱ ἐντοκοὶ παρ' αὐτῆ καταθέσεις εἰς δρ. 380,981. Μέρημα δὲ τῆς β' ἑξαμηνίας 1877 ἐφ' ἐκάστης μετοχῆς φρ. 3,85.

Η ΠΡΩΤΗ ΠΑΙΚΙΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ.

Ἐκ τῆς ἐπισήμου Καταστατικῆς πληροφορούμεθα, ὅτι ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὴν ὀκταετίαν 1866—73 ἐγεννήθησαν 331,454 ἄνθρωποι, ἤτοι 163,469 κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ αὐτῆς καὶ 167,985 κατὰ τὸ δεύτερον· ἔθεν ὑπάρχει πλεονασμὸς ἐν τῇ τετραετίᾳ 1870—73 ἀπέναντι τῆς προηγουμένης 4,516 ἀνθρώπων. Ἴδου πῶς καὶ ἑκάστον ἔτος ἀνεπτύχθη τὸ φαινόμενον τοῦτο· 40,932 γεννήσεις τῷ 1870·

—41,867 τῷ 1871· — 42,997 τῷ 1872· — 42,189 τῷ 1873. Μεταξὺ τῶν γεννηθέντων ἐν τῇ τετραετίᾳ 1870—73 ἦσαν ἄρρενες 88,105 καὶ θήλειαι 79,880· ὥστε ἡ πλάστιγξ τῶν γεννήσεων κλίνει πρὸς τὸ ἀνδρικὸν φύλον, τοῦ ὁποίου περιέλαβεν ἐπὶ πλεόν 8,225 άτομα.

Ἀπέναντι τῆς τοιαύτης ἐντάσεως τῆς ἀνθρωποπαραγωγῆς παρίσταται τὸ ἕτερον ρεῦμα τῆς πρὸς τὸν ἄλλον κόσμον μεταστάσεως. Ἐπὶ 167,985 γεννηθέντων κατὰ τὴν τετραετίαν 1870—73 ἀπεβίωσαν 129,386, ἤτοι 31,881 τῷ 1870, — 29,640 τῷ 1871, — 31,004 τῷ 1872, — 36,861 τῷ 1873. Ἡ θνησιμότης τῆς τετραετίας περιέλαβε 67,926 ἄρρενας καὶ 61,460 θήλειαι, ἤτοι 6,466 ἐπὶ πλεόν ἄρρενας. Τὸ ἀνδρικὸν φύλον καὶ γεννᾶται πλειότερον καὶ ἀποθνήσκει ἐπίσης. Ὅπως δὴποτε συμψηφίζομένων τῶν ἐκατέρωθεν ὑπερβάσεων, μένει πάντοτε πλεόνασμα γεννήσεων ἄρρένων 1,759.

Τοιαύτη ἡ εἰσοδος καὶ ἐξοδος τῆς ζωῆς ἐν Ἑλλάδι κατὰ πῆν προκειμένην περίοδον. Ἐνδιαφέρει ἡ ἐξέτασις κατὰ πρόσον ἐν τῇ ἐξόδῳ φορολογεῖται ἡ βρεφικὴ ἡλικία. Λαμβάνων ὡς βᾶσιν τὸ ἔτος 1873, παρατηρῶ ὅτι κατ' αὐτὸ ἐπὶ 36,861 ἀποβιώσεων 3,103 ἀφορῶσι νεογνά μέχρι 6 μηνῶν ἡλικίας· 3,195 ἀπὸ $\frac{1}{2}$ ἔτους μέχρι 1· 7,007 ἀπὸ 1 ἔτους μέχρι 5· 3,074 ἀπὸ 5 ἐτῶν μέχρι 10. Ὅθεν ἡ μέχρι τοῦ δεκάτου ἔτους ἡλικία πληρῶνει παρ' ἡμῖν τὰ $\frac{1}{3}$ τοῦ φόρου τῆς ζωῆς, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν ἐν τῇ βορειοδυτικῇ Εὐρώπῃ πληρῶνει μόνον τὸ τρίτον. Ἡ θνησιμότης τῶν ἐπομένων ἡλικιῶν περιλαμβάνει, κατὰ πέντε ἔτη, ὀλιγωτέρας τῆς 1 $\frac{1}{2}$ χιλιάδας ζωᾶς μέχρι τοῦ 80 ἔτους, ὅσας καταπίπτει εἰς 842, μειουμένη διαδοχικῶς μέχρι 27 ἀπὸ τῶν 105 ἔτους μέχρι τοῦ 110.

Ἐὰν συγκρίνωμεν τὰ διάφορα τμήματα τῆς ὑπὸ τοῦ βασιλέως μᾶλλον φορολογουμένης ἡλικίας, ἡμείζων ἐντασις παρατηρεῖται μέχρι τέλους τοῦ πρώτου ἔτους τῆς ἡλικίας· ἐν μόνῳ τούτῳ ἀπεβίωσαν 6,298 άτομα, ἐνῶ ἀναλόγως καθ' ἕκαστον τῶν λοιπῶν 5 ἐτῶν ἀπεβίωσαν 1,401 καὶ

καθ' ἕκαστον τῶν ἀπὸ τοῦ 5 ἔτους μέχρι τοῦ 10 ἀπεβίωσαν 614. Πόθεν τὸ φαινόμενον τοῦτο, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐσημειώθη ἀνωτέρω ἡ ὑφισταμένη τόσο μεγάλη δισαναλογία ($\frac{1}{3} : \frac{1}{4}$) μεταξύ Ἑλλάδος καὶ Εὐρώπης;

Κατὰ πρόσον ἡ συντήρησις καὶ ἀνάπτυξις τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ζήτημα τῆς ἐθνικῆς οικονομίας καὶ τῆς ταύτης παρομοιωμένης δημοσίας καὶ ἰδιωτικῆς ὑγιεινῆς, οὗ δεῖται μακρᾶς ἀποδείξεως. Ἐξεταζομένων δὲ τῶν εἰδικῶν τοῦ συμβαίνοντος ὅπως δὴποτε αἰτίων, δυνάμεθα ἐκ τελευταίας τινὸς μελέτης τοῦ ἰατροῦ Κ. Α. Ζίνη περὶ τῆς ἐν Ἀθήναις θνησιμότητος τῶν βρέφων νὰ εἰκάσωμεν περὶ τοῦ σχετικοῦ καθ' ἑλλην τὴν Ἑλλάδα φαινομένου. Ἐπὶ 15,096 ἀποβιώσεων ἐν Ἀθήναις, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1863 μέχρι τοῦ 1872, ἀνήκουσιν εἰς τὴν μέχρι τοῦ δευτέρου ἔτους ἡλικίαν 5,533 άτομα, ἤτοι πλεόν τοῦ τρίτου· ἰδοὺ δὲ πῶς διαμοιράζονται τὰ ἐπενεγκόντα τὴν θνησιμότητα ταύτην αἰτία· 204 ἀπεβίωσαν ἐκ προώρου τοκετοῦ, 205 ἐκ πυρετῶν ἐξανθηματικῶν, 424 ἐκ μαρᾶσμοῦ ἢ ἀτροφίας, 870 ἐξ ἐγκεφαλικῶν νοσημάτων, 1257 ἐκ νοσημάτων τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, 1507 ἐκ διαρροίας (924 κατὰ μόνον τὸν Μάιον, Ἰούνιον, Ἰούλιον καὶ Αὐγούστον), 1066 ἐκ διαφόρων ἄλλων νοσημάτων.

Ἡ κατάγραφη τῶν ἀμέσων τούτων αἰτίων τῆς θνησιμότητος δὲν ἀνήκει ἀπλῶς εἰς τὸν ὑπέρτατον νόμον τῆς ἐντεῦθεν ἢ ἐκεῖθεν ὑπερχειλίσεως τοῦ ποτηρίου τῆς ζωῆς, ἀλλὰ συνδέεται πρὸς τὴν κλιματικὴν τοῦ τόπου κατάστασιν καὶ τὴν λοιπὴν τῆς κοινωνίας διακονίαν. Τὰ νοσήματα τοῦ θέρους προῖόν τῆς ἐκδασώσεως τῆς χώρας, ἀτελεῖ ὀρεπτικά καὶ θεραπευτικά μέσα, καὶ ἐν γένει ἐλαττωματικῆ τῶν κατοικιῶν καὶ τῶν ἄστεων διαρρύθμισις κατασκευάζουσι τῆς μικρᾶς καὶ εὐθραύστου ἡλικίας τὰ θανατηφόρα τραύματα πολλῶ βιαιότερον καὶ βαθύτερον τοῦ ὅσον, ἐν χώραις ὑπὸ πρόνοιαν τὸ ἑαυτῶν στάδιον διανύουσας, δύναται νὰ ὑποθέσῃ τίς.

Η ΕΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ.

“Οπου ναός χριστιανικός διά τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης κοινωνῶν τὰ ἐπουράνια τοῖς ἐπὶ γῆς, ἐκεῖ ὅσον μικρὰ καὶ ἂν εἶναι ἡ κοινότης, ἀπαιτεῖται ἀναγνώστης τοῦλάχιστον, ψάλτης, ἱερεὺς, ἵνα ἀπὸ τοιαύτης τινὸς ἀνάγκης ὑφίσταται πάντοτε στοιχειῶδες τι σχολεῖον ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ναοῦ, τὸ ὁποῖον ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν διαδεχομένων ἀλλήλους ἐφημερίων διαβαίνει ἀπαρατήρητον τὰς περιόδους τῶν ἐθνικῶν συμφορῶν. Ἐν τῷ σχολείῳ τούτῳ σχηματίζονται αἱ ἀπλοῖχοι γνῶσται τῶν πρώτων γραμμάτων ἐν κοινῶν, ἧτις καὶ ἐπιστολάς θέλει νὰ γράψῃ, καὶ προχείρους λίσμους νὰ καταρτίσῃ, καὶ δι’ ἀναφορῶν δὲ καὶ διαταγῶν πρόκειται νὰ συνδεθῇ ὅπωςδὴποτε πρὸς τὰς ἐν τῇ ἐπικρατεῖᾳ ἀνωτέρας αὐτῆς σφαίρας.

Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τοιούτων σχολείων, ἀλλὰ περὶ τῶν συστηματικῶν ἐκείνων ἰδρυμάτων, τῶν ὁποίων τὰ ἔχνη ἀπὸ παρελθόντων αἰώνων διατηρεῖ ὁ Μακεδονικὸς Ἑλληνισμὸς. Ἐν πρώτοις αἱ μοναστηριακαὶ τοῦ Ἁθωνοῦ κοινότητες ἀποτελοῦσιν ἀνεκαθεν ἰσχυρὸν κέντρον ἐκπαίδευσως Ἑλληνικῆς, εἰς ἱερὰ καὶ ἄλλα μαθήματα, ἀνάλογα πρὸς τὸν μέσον ἔρον τῶν κατὰ καιροὺς πνευματικῶν ἀναγκῶν. Ἀρκεῖ νὰ ἀναλογισθῇ τις τὸ ρεῦμα τῶν πρὸς τὰς Μονὰς ταύτας διευθυνομένων πιστῶν, ἵνα κρίνῃ περὶ τῆς προαιωνίου ποσότητος τῆς διασπειρομένης Ἑλληνομαθείας. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἑλλαδίου, ἐκ τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἐπρομηθεύοντο αἱ πόλεις τοὺς διδασκάλους τῶν. Ἐν γένει δὲ ἡ Ἁθωνία Ἀκαδημία τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἀποτελεῖ ἐπισημότετον φάρον ἐν τῇ πνευματικῇ ἱστορίᾳ τῆς Μακεδονίας.

Ἐν τῷ λοιπῷ τῆς Μακεδονικῆς χώρας προίσταται ἡ Θεσσαλονίκη μετὰ τῆς ἀπὸ τοῦ 15ου αἰῶνος Σχολῆς αὐτῆς, ἧτις ἀρξαιμένη ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐκ Λακωνίας Ἰωάννου Μόσχου, παρήγαγε μέχρι τοῦ παρόντος αἰῶνος, δι’ ἔλων τῶν περιπετειῶν αὐτῆς, εὐρύστους διδακτικὸς καρποὺς. Μετ’ αὐτὴν ἔρχονται αἱ ἐν Βερροῖᾳ καὶ Κοζάνῃ Σχολαί, τῶν ὁποίων ἀπὸ τοῦ 17ου αἰῶνος ἀπαντῶμεν ἀφ’ ἑσθονα ἔχνη. Κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα ἀναφαίνονται ἰδιαιτέρως αἱ Σχολαί τῶν Βοδενῶν, τοῦ Μελενίκου, τοῦ Βελβενδοῦ καὶ αἱ γονιμότεραι τῶν Σερρῶν, τῆς Καστορίας, τῆς Ναούσης καὶ τῆς Σιατίστης. Πρέπει κατόπιν νὰ προστεθῶσιν εἰς τὰ ἱστορικὰ τῆς Μακεδονικῆς παιδείας καθιδρύματα καὶ δευτερεύοντα ἔτι σχολεῖα, ἐν οἷς ἀριθμοῦνται τὸ ἐν Πολυγύρῳ, Ἀρβανιτοχωρίῳ, Γρεβενοῖς, Σελίτση, Βιτωλίσις, Κλεισούρῳ, ὡς καὶ ἄλλα μικρότερα ἐν Κωνσταντζίκῳ, Λητοχωρίῳ, Σταγήροις κλπ.

Ἐὰν ἀπὸ τῆς ἱστορικῆς ταύτης ἐπόψεως ἐπισκεφθῶμεν τὸ νῦν ἐν Μακεδονίᾳ ἐκπαιδευτικὸν καθεστῶς, πληροφορούμεθα ἐκ τελευταῖον δημοσιευθέντος « an Ethnological Map of European Turkey », ὅτι ἐν Μακεδονίᾳ ὑπάρχουσι 239 Ἑλληνικὰ σχολεῖα, ἐξ ὧν 34 ἀνώτερα, 126 δημοτικά, 57 στοιχειώδη, καὶ 22 θηλέων, ἀπάντα περιέχοντα 10,918 μαθητάς. Ἴδου πῶς διανέμονται κατὰ τμήματα οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι.

Σέρραι.—2 ἀνώτερα σχολεῖα ἐν Σέρραις καὶ Ζαλαχώβῳ, 22 δημοτικά (5 ἐν Σέρραις καὶ τοῖς πέριξ, 1 ἐν Μεγάρῳ, 1 ἐν Ἰζαταλδζιά καὶ 15 ἐν χωρίσις), 14 στοιχειώδη ἐν τοῖς χωρίσις, καὶ 4 θηλέων· ἔλων μαθητῶν 1996.

Δράμα.—1 ἀνώτερον σχολεῖον ἐν Πράβῃ, 2 δημοτικά ἐν Σκαριτζόβα καὶ Πράβῃ, 15 στοιχειώδη ἐν τοῖς χωρίσις· ἔλων μαθητῶν 375.

Μελενίκον.—1 ἀνώτερον σχολεῖον καὶ 1 δημοτικὸν ἐν Μελενίκῳ, 4 δημοτικά ἐν τοῖς χωρίσις· ἔλων μαθητῶν 313.

Κασσάνδρα.—2 ανώτερα σχολεία ἐν Κασσάνδρᾳ καὶ ἐν Βάλτῃ, 2 δημοτικά ὁμοίως· ὅλον μαθητῶν 157.

Στρομνίτζα.—1 ανώτερον σχολεῖον, 1 δημοτικόν, καὶ 1 θηλέων ἐν Στρομνίτζῃ, 12 δημοτικά ἐν τοῖς χωρίοις· ὅλον μαθητῶν 347.

Θεσσαλονίκη.—5 ανώτερα σχολεία ἐν Θεσσαλονίκη, Λιαρίγοβα, Ζοχῶ, Κολύνδρῳ, Καρυαῖς· 9 δημοτικά ἤτοι 3 ἐν Θεσσαλονίκη, ἀνά ἐν δὲ ἐν ταῖς λοιπαῖς, ἐν Ἐπαγομῇ καὶ Λαγκάδα· 1 στοιχειώδες ἐν Ἀσβεστοχωρίῳ· 5 σχολεῖα θηλέων ἤτοι 2 ἐν Θεσσαλονίκη, ἀνά ἐν δὲ ἐν Λιαρίγοβα, Ζοχῶ καὶ Κολύνδρῳ· ὅλον μαθητῶν 1415.

Πλαταμῶν.—3 ανώτερα σχολεῖα ἐν Ραπσάνῃ, Ἀρπελακίοις καὶ Λητοχωρίῳ· 33 δημοτικά ἤτοι 3 ἐν τοῖς αὐτοῖς τόποις, καὶ τὰ λοιπὰ ἐν τοῖς χωρίοις· ὅλον μαθητῶν 504.

Γρεβενά καὶ Καστορία.—8 ανώτερα σχολεῖα ἐν Γρεβενοῖς, Καστορία, Σισαμῖῳ καὶ Σιατίστῃ· 41 δημοτικά ἐξ ὧν 29 ἐν τοῖς χωρίοις· 20 στοιχειώδη καὶ 3 θηλέων ἐπίσης ἐν τοῖς χωρίοις· ὅλον μαθητῶν 1670.

Πελαγονία.—4 ανώτερα σχολεῖα ἐν Βιτωλίοις, Περλεπὲ, Μεγαρόβῳ καὶ Νικοπόλει· 7 δημοτικά ἤτοι 3 ἐν Βιτωλίοις ἀνά ἐν δὲ ἐν τοῖς λοιποῖς καὶ 1 ἐν Χρυσόβῳ· 3 στοιχειώδη ἐν Βιτωλίοις καὶ τοῖς πέριξ· 2 θηλέων· αὐτόθι καὶ ἐν Μεγαρόβῳ· ὅλον μαθητῶν 1948.

Βελισσαλί.—1 ανώτερον σχολεῖον 1 δημοτικόν καὶ 1 θηλέων ἐν Κοζάνῃ· 1 δημοτικόν καὶ 1 στοιχειώδες ἐν Κιαπραλοῦ· ὅλον μαθητῶν 698.

Κορίτσα.—2 ανώτερα σχολεῖα ἐν Κορίτζᾳ καὶ Μοσχόπολει· 5 δημοτικά ἤτοι 2 αὐτόθι καὶ 3 ἐν τοῖς χωρίοις· 1 στοιχειώδες καὶ 1 θηλέων ἐν Κορίτζᾳ· 1 θηλέων ἐν Μοσχόπολει· ὅλον μαθητῶν 722.

Βοδενά.—3 ανώτερα σχολεῖα ἐν Πέλλα, Βοδενοῖς καὶ Γιουμέντζᾳ· 4 δημοτικά αὐτόθι καὶ ἐν Γευγέλῃ· 2 στοι-

χειώδη ἐν Βοδενοῖς καὶ Γευγέλῃ· 1 θηλέων ἐν Πέλλα· ὅλον μαθητῶν 713.

Οχρίδα.—1 ανώτερον σχολεῖον· 1 δημοτικόν· ὅλον μαθητῶν 210.

Ἐὰν τὸ ἄθροισμα τῶν προσημειωθέντων 10,918 μαθητῶν, οἵτινες φοιτῶσιν ἐν τοῖς σχολείοις τῆς Μακεδονίας, ἀναλογίσωμεν πρὸς τὸν ὅλον τῆς χώρας ταύτης πληθυσμὸν ἀναβιβαζόμενον κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Yakshtly εἰς 1,028,141 ψυχὰς, εἰς μαθητῆς ἀντιστοιχεῖ πρὸς 94 κατοίκους. Ἀνεξαρτήτως τοῦ κύκλου τῶν πιθανότητων, ἐν τῷ ὅποιῳ οἱ ἀνωτέρω ἀριθμοὶ περιστρέφονται, πρόδηλον ὅτι ἡ εὐρεθεῖσα ἀναλογία δὲν δύναται νὰ ἀνθέξῃ εἰς σύγκρισιν πρὸς τὴν ἐν Σαξωνίᾳ π. γ. ἐκπαιδεύσιν, ἐν ἣ ἴσως τὰ δημοτικά σχολεῖα περιλαμβάνουσι $17\frac{1}{2}$ μαθητὰς ἐπὶ 100 κατοίκων (ἴδ. Οἰκονομικὴν Ἐπιθεώρησιν φύλ. 57, Νοέμβριος 1877). Μὴ λησμονήσωμεν ὅμως ὅτι ἐν Αἰγύπτῳ ἀναλογεῖ $\frac{1}{2}$ μαθητῶν πρὸς ἑκατοστὸν κατοίκων, καὶ ὅτι τὸ φυλετικὸν ζήτημα δὲν εἶναι ἄσχετον ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω κατὰ τὴν Μακεδονίαν ἐκπαιδευτικῶν διδομένων. Ὑπολείπεται τοιοῦτοτρόπως εἰς ἐξέτασιν πόσοι παῖδες ἐκ τῶν κατὰ τοὺς αὐτοὺς ὑπολογισμοὺς εἰς 429,410 ἀναβιβαζομένων Μουσουλμάνων μετέχουσι τοῦ ἀριθμοῦ τῶν εἰς τὰ Ἑλληνικά τῆς Μακεδονίας σχολεῖα φοιτῶντων ἐνδεκακακισχιλίων περίπου μαθητῶν.

ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΤΟΥ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΜΕΛΕΤΗ.

Ἄρκει νὰ ρίψῃ τις ἐν βλέμμα ἐπὶ τῶν προϋπολογισμῶν τῶν ἐπικράτειων, ἵνα πεισθῇ πόσον οἱ ἀλλεπάλληλοι κατ' αὐτοὺς ἀριθμοὶ καὶ ἡ ποικιλία τῶν ἐθνικῶν ἀναγκῶν καὶ

μέσων δύνανται νὰ καταπονήσωσι τὸν μὴ ἐξησκημένον, ἐκ μακρᾶς σειρᾶς ἐτῶν, εἰς τοιούτου εἶδους μελέτας. Ὑπάρχει δὲ καὶ εἶδος τι στερεοτύπων κατασκευασῶν τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐν τοῖς διαφόροις τμήμασι τῆς Κυβερνήσεως, οἱ ὁποῖοι ἀκολουθοῦσι τὴν τετριμμένην ὁδὸν, ἔχοντες φῶς ὅσον τοῖς δίδει ὁ πλήρης σκωρίας λύχνος των.

Κατὰ τὸ ἡμέτερον σύνταγμα, κατ' ἕκαστον ἔτος ἡ Κυβέρνησις, ἐντὸς τῶν δύο πρώτων μηνῶν (Νοέμβριος καὶ Δεκέμβριος συνήθως) ἐκάστης Συνόδου, ὑποβάλλει τὸν προϋπολογισμὸν τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῆς Ἐπικρατείας, μετ' ὅλων τῶν σχετικῶν ἐγγράφων καὶ ὑπομνημάτων, εἰς τὴν Βουλὴν, ἣτις τὸν ψηφίζει μετὰ προηγουμένην ἐξέτασιν αὐτοῦ ὑπὸ εἰδικῆς ἐπιτροπῆς. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη εἶναι ἡ πρώτη ἐκ τῶν δώδεκα, τὰς ὁποίας κατὰ τὸν κανονισμόν τῆς ἡ Βουλῆς ἐκλέγει, διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας, μετὰ τὸν καταρτισμὸν τοῦ ὀριστικοῦ προεδρείου τῆς ὀνομάζεται δὲ ἐπιτροπὴ ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους, σύγκειται ἐξ εἴκοσι καὶ ἐνὸς μελῶν, καὶ ἐκλέγει ἐκ τῶν μελῶν τῆς τὸν πρόεδρον καὶ τὸν γραμματέα αὐτῆς.

Ἀφοῦ ὑποβληθῆ εἰς τὴν Βουλὴν ὁ προϋπολογισμὸς, τυποῦται οὗτος, διανέμεται εἰς τοὺς βουλευτάς καὶ ἀποστέλλεται διὰ τὴν κατ' ἄρθρον ἐπεξεργασίαν εἰς τὴν προμνησθεῖσαν ἐπιτροπὴν, ἣτις ἐπισπεύδουσα τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτῇ μελέτην, ὑποβάλλει τὸ πόρισμα αὐτῆς εἰς τὴν Βουλὴν δι' ἐκθέσεως ἣτις, ἐνῶ περιέχει τὰς ιδέας τῆς ἐν τῇ ἐπιτροπῇ πλειονοψηφίας καὶ μειονοψηφίας, συμπληροῦται δι' ἡτιολογημένης προτάσεως. Ἡ ἐκθεσις αὕτη τυποῦται καὶ διανέμεται εἰς τοὺς βουλευτάς πρὸ τῆς ἡμέρας κατ' ἣν πρόκειται νὰ ἀσχοληθῆ τὸ σῶμα τῆς Βουλῆς ἐν γενικῇ συνεδριάσει εἰς τὴν συζήτησιν τοῦ προϋπολογισμοῦ.

Ἡ συζήτησις αὕτη εἶναι διφυῆς, πολιτικὴ τοῦτέστι καὶ οἰκονομικῆ. Ἐκ τῆς πρώτης ἐπόψεως κατὰ τὸ καθαρὸν κοινοβουλευτικὸν πνεῦμα, κρισμοτάτη εἶναι ἡ στιγμή κατ' ἣν ἡ Κυβέρνησις προσέρχεται εἰς τὴν βουλὴν ζητοῦσα τὰ

ὕλικά τῆς συντηρήσεως τῆς μέσα. Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ δώσωσιν αὐτὰ οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους εἰς κυβέρνησιν μὴ ἀπολαμβάνουσαν τῆς ἐθνικῆς ἐμπιστοσύνης. Ὁ προϋπολογισμὸς λοιπὸν μεταβάλλεται εἰς ζήτημα ἐμπιστοσύνης, κατὰ τὸ ὁποῖον ἀντιμετρῶνται αἱ δυνάμεις τῆς συμπολιτεύσεως καὶ τῆς ἀντιπολιτεύσεως, καὶ ἀναφαίνεται ἡ θερμότης τῶν κατ' ἐξοχὴν κοινοβουλευτικῶν ἀγῶνων. Ὅταν αὕτη λείπη, μένει ἡ οἰκονομικὴ ἐποψις τῆς συζητήσεως, ἣτις συνήθως εἶναι ψυχρά. Τὸ βῆμα τῆς βουλῆς δὲν εἶναι ἕδρα καθηγεσίας· ἔχει ἀνάγκην πάθους, ἵνα προσηλώσῃ τὴν προσοχὴν· οἱ δὲ ἀριθμοὶ εἶναι ξηροὶ καὶ τὸ κοινὸν τῶν βουλευτῶν χασμάται, ἀφίνον εἰς τοὺς ἐπιδεξιότερους τὸν καιρὸν ἢ συνήθως νὰ συνομιλῶσι περὶ τῶν πραγμάτων τῆς ἡμέρας ἢ ἐνίοτε νὰ κηρύττωσιν ἀπὸ τοῦ βουλευτικοῦ ἄμβωνος. Ἐπὶ τέλους τὸ ὅλον δράμα συμπληροῦται, καὶ ὁ προϋπολογισμὸς ψηφίζεται μετὰ ταχύτητος, τὴν ὁποίαν οὐδέποτε θὰ ἐννοήσῃ ἀκριβῶς ὁ φορολογούμενος λαός.

Ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις ἡ ἀποστολὴ τῆς ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐπιτροπῆς πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς μεγάλη πρὸς τὸν θεμελιώδη οἰκονομικὸν νόμον τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐγγύησις. Ὑποτίθεται ὅτι οἱ ἐντρίβέστεροι περὶ τὴν Δημοσιονομίαν βουλευταὶ θὰ εἰσαχθῶσιν διὰ τῶν ψηφοδελτίων εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ταύτην· ἡ πράξις ὅμως ἀποδεικνύει ὅτι πρώτη σκέψις μᾶλλον εἶναι ἡ εἰσαγωγὴ συμπολιτευομένων καὶ ἀντιπολιτευομένων μελῶν. Ἐπικρατοῦσι τὰ πρῶτα; Ἡ φιλοτιμία τοῦ κόμματος ἀπαιτεῖ τὴν ἐπικύρωσιν τῶν ἐν τοῖς διαφόροις ὑπουργεῖοις ἐμπειρικῶν κατασκευασμάτων. Ἐπικρατεῖ ἡ ἀντιπολίτευσις; Πρέπει νὰ ἐτοιμασθῶσι τὰ βουλευτικὰ ἀκροατήρια εἰς περιμενόμενους ἡμερικὸς ἀγῶνας. Ὑποθέτω ὅτι οὐδέτερον τούτων συμβαίνει, καὶ ἔτι ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ προϋπολογισμοῦ περιορίζεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ τεχνικὸν, τρόπον τινά, ἔργον αὐτῆς. Θὰ εὔρη τὴν εὐκαιρίαν ἡ σχολαστικότης νὰ μακρύνῃ τὸν χρόνον, νὰ περιπλανηθῆ εἰς ἀσημάντους λεπτότητας καὶ

θὰ φιλοδοξήσῃ νὰ ἐπιβληθῇ συνάμα καὶ εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ εἰς τὴν Βουλὴν. Ἐκ τοιούτων περιδρομῶν πολλάκις ἐν ὁμαλαῖς περιστάσεσι, ἀντὶ νὰ ἐξέλθῃ οἰκονομικὸν φῶς, παρήχθη οἰκονομικὸς τραγέλαφος, καὶ κατέστη καχεκτικὸς τοῦ κράτους ὁ προϋπολογισμὸς, ἐν ᾧ χρόνῳ αἱ ἐλπίδες ἐδίδασκον περὶ τοῦ ἐναντίου.

Ἀπέναντι τοῦ συστήματος τούτου ἐπὶ τῆς βουλευτικῆς τοῦ προϋπολογισμοῦ μελέτης, προτιμότερον εἶναι τὸ ἐν ταῖς Ἑνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ διὰ πλείσσης ἐπιτυχίας δοκιμασθέν. Ὅσον ἐν Ἀμερικῇ ὅσον καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ, αὐτὴ ἡ Βουλὴ μεταχηματίζεται εἰς ἐπιτροπὴν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὅλοι μὲν οἱ βουλευταὶ δύνανται νὰ λάβωσι μέρος, πράγματι ὁμῶς συνέρχονται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον οἱ εἰδικότερα τινὰ κεκτημένοι τοιοῦτοτρόπως ὁ ἀριθμὸς εἶναι μικρότερος καὶ ἡ συζήτησις ἐνεργεῖται οὐχὶ δημοσίᾳ καὶ ἐν ἐπισημότητι, ἀλλ' ὡς ἐν συναναστροφῇ διὰ παρατηρήσεων συντόμων καὶ πληροφοριῶν συγκριμένων εἰς γονίμους λεπτομερείας, καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ πέτρα ἐν ἀρμονίᾳ συναγωνίζονται.

Ὅσον ἡ ἐν Λονδίνῳ βουλὴ τῶν Κοινοτήτων ὅσον καὶ ἡ ἐν Βασιγκτῶνι Βουλὴ ἔχουσι ἐπὶ τῶν δημοσιονομικῶν ζητημάτων δύο σταθερὰς εἰδικὰς ἐπιτροπὰς, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν ἀφορᾷ εἰς τὰ ἔξοδα τῆς ἐπικρατείας (committee of supply), ἡ δὲ εἰς τὰ ἔσοδα αὐτῆς (committee of ways and means). Ὡς παρ' ἡμῖν οὕτω καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ τὰ μέλη τῶν ἐπιτροπῶν τούτων ἐκλέγουσι τὸν πρόεδρον αὐτῶν (chairman), ὅστις εἰσάγει τὴν ἐκθεσιν τῆς ἐπιτροπῆς ἐνώπιον τῆς Βουλῆς. Ἐν Ἀμερικῇ αἱ ἐπιτροπαὶ αὐται εἶναι ἐννεαμελεῖς, καὶ εἶναι διαρκέστεραι παραβαλλομέναι πρὸς τὰς ἐν Ἀγγλίᾳ συναδέλφους των.

Ἐν γένει αἱ ἐπιτροπαὶ αὐταὶ ἔχουσι τι ἀπλῶς προπαρασκευαστικὸν τὸ κύριον τῆς βουλευτικῆς μελέτης ἀρχεταίκατὰ τὰς ἐνώσεις τῆς μεγάλης τοῦ βουλευτικοῦ σώματος ἐπιτροπῆς, κατὰ τὰς ὁποίας πᾶσα φιλότιμος εἰδικό-

της σπεύδει εἰς ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος αὐτῆς, καὶ πᾶσα προσοχὴ βουλευτοῦ εὐρίσκει τοὺς προθύμους ἐξετάστας τῆς εἰς πᾶν θέμα κοινοῦ διαφέροντος. Ἐπομένως τὰ καθ' ἕκαστα ζητήματα ἐξαντλοῦνται, διὰ τῆς μεθόδου ταύτης, τόσον ἀκριβῶς, ὥστε ὅταν ἔλθῃ ἡ στιγμή τῆς ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει ψηφίσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ, αἱ μακρὰ τῆς κοινοβουλευτικῆς ἐπισημότητος συζητήσεις ἀποβαίνουσι πλέον περιτταί, διότι αἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους συνενοήθησαν ἤδη ὡς ἐπιμελεῖς καὶ συνετοὶ οἰκογενειάρχαι, ἐν ταῖς ἰδιαιτέραις τῆς μεγάλης ἐπιτροπῆς των συναθροίσεσιν.

Ἐννοῶ πόσῃ ἐπιρροὴν ἔχει τὸ ἔθνικόν πνεῦμα εἰς τοιοῦτου εἴδους ὀργανισμούς. Ὑπάρχουσι λαοὶ, οἵτινες διασώζουσι πληρέστερον τὸ αἶσθημα τῆς ἐν ταῖς πρώταις κοινωνικαῖς περιόδοις ἐνστίκτου, τρόπον τινὰ, συμπράξεως τῶν προεστώτων αὐτῶν· καθὼς ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι λαοὶ, οἵτινες γράψαντες ἐπὶ τεμαχίου χάρτου τὸ πολίτευμα αὐτῶν, ἐνόμισαν διὰ τοῦτο ὅτι τελείως ἐξησφαλίσθησαν. Φαντάζομαι τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἡ ἀνάγκη ἐκάλει τοὺς προκρίτους τοῦ χωρίου, ἵνα συσσκεφθῶσι περὶ τῆς σωτηρίας του· καὶ βλέπω εἰς τὴν Ἀγγλοσαξωνικὴν, κατὰ τὴν μελέτην τοῦ προϋπολογισμοῦ, πρακτικὴν στοιχεῖα τὰ ὁποῖα ὑπενθυμίζουσιν ἀρχαίων ἡμερῶν κοινοτικὸν βίον. Παραλείπω τὴν μεγάλην ἀποστολὴν τῆς πρακτικῆς ταύτης εἰς αὐτοδιδασκαλίαν τῆς Βουλῆς, καὶ τὸ παράδειγμα τῆς ἐπεκτάσεως τῆς μεθόδου ἀπὸ τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ εἰς ἄλλας ἐτι μεγάλου διαφέροντος κοινωνικὰς περιστάσεις.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΝ ΕΜΠΟΡΙΟΝ

ΤΗΣ ΑΥΤΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΕΝ ΕΤΕΙ 1877.

Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν Αὐτικὴ Εὐρώπη περιλαμβάνει ἡ προκειμένη μελέτη μόνας τρεῖς ἐπικρατείας, τὴν Ἀγγλίαν,

Γαλλίαν καὶ Ἰταλίαν δὲν εισέρχεται εἰς τὴν Ἰβηρικὴν χερσόνησον, οὐδὲ εἰς τὴν πέραν τοῦ Ρήνου χώραν. Συνυπολογιζομένου τοῦ ἐν ἔτει 1877 ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τῶν τριῶν τούτων ἐπικρατειῶν, ἀναβιβάζεται ὑπὸ τῆς σχετικῆς καθ' ἑκάστην αὐτῶν ἐμπορικῆς καταστατικῆς εἰς φραγκα 24,178,325,807 ἀντὶ τῶν 24,501,348,092 τοῦ ἔτους 1876. Καθόσον λοιπὸν προέβη κατὰ ἕκαστος ἢ ἐμπορικὴ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ζωῆ, ἠλαττώθη κατὰ 323 ἑκατομ. φρ. Ὡστε τὸ ἔτος 1877, μεθ' ὅλων τῶν γενικῶν καὶ ἰδιαιτέρως ἀνατολικῶν περιπλοκῶν αὐτοῦ, ἔσχε σοβαροτάτας συνεπείας, αἵτινες πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς πόρισμα καὶ συνάμα ὡς αἰτία ἄλλων περαιτέρω ἔτι καὶ ἐγγυτέρων ὄρων τῆς οἰκονομικῆς καὶ πολιτικῆς τῶν προμνησθέντων ἐθνῶν ζωῆς.

Ὅπως δὴποτε ἡ ἔντασις τῆς προεκτεθείσης ἐμπορικῆς ὀπισθοδρομήσεως τροποποιεῖται καθ' ἑκάστην τῶν τριῶν ἐπικρατειῶν. Ἐπομένως ἡ κατὰ μέρος ἔκθεσις τῶν σχετικῶν φαινομένων εἶναι ἀναπόφευκτος πρὸς εἰδικωτέραν τοῦ θέματος κατανόησιν.

1ον. Ἀγγλία.—Τὸ ἐν ἔτει 1877 ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς ἐπικρατείας ταύτης ἀναβιβάζεται εἰς φρ. 14,816,808,225, ἐνῶ κατὰ τὸ 1876 ὑπελογίζετο εἰς 14,393,324,375. Ἡ φαινομένη αὐξήσις ἐν ἔτει 1877 ἀνήκει ὀλόκληρος εἰς τὴν εἰσαγωγὴν καὶ ἰδιαιτέρως τὴν τῶν σιτηρῶν, κατὰ συνέπειαν τῆς καταμαστισίας τὴν Ἰνδικὴν σιτοδείας. Ἐν γένει ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐμπορικὴν τοῦ τόπου κίνησιν, οἱ ἐπιμέμνητοι ἀριθμοὶ ρίπτουσι ὅσον ἔχουσι φῶς. Εἰσαγωγὴ 1876 μὲν 9,377,344,257 φρ.—1877 δὲ 9,848,531,400· ἐξαγωγὴ 1876 μὲν 5,015,980,100 φρ.—1877 δὲ 4,968,276,825. Ἴδου πῶς ὑπολογίζεται εἰς ἑκατομ. λ. στ. ἡ κατάστασις τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς καθ' ἕκαστον μῆνα τοῦ 1877.

Μῆνες	Εἰσαγ.	Ἐξαγ.	Μῆνες	Εἰσαγ.	Ἐξαγ.
Ἰανουάριος	32,8	15,9	Ἰούλιος	36,9	17,5
Φεβρουάριος	30,9	14,3	Αὐγούστος	32,0	17,7
Μάρτιος	25,2	16,9	Σεπτέμβριος	28,1	17,0
Ἀπρίλιος	31,8	15,2	Ὀκτώβριος	36,6	18,3
Μάϊος	34,7	16,3	Νοέμβριος	31,8	16,7
Ἰούνιος	29,8	16,7	Δεκέμβριος	32,8	15,9

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ καθ' ἑκάστα εἶδη τῶν ἐμπορευμάτων, δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν αὐτὰ εἰς δύο κατηγορίας: ἡ πρώτη περιλαμβάνει τὰ ἐν αὐξήσει διατελοῦντα, εἴτε κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν εἴτε κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν, καὶ ἡ δευτέρα τὰ ἐν ἐλαττώσει ἀμφοτέρωθεν.

Α'.—Ἐπιτῆς εἰσαγωγῆς προπορεύεται εἰς αὐξήσιν ὁ σίτος, λογιζόμενος εἰς 33,8 ἑκατομ. λ. στ. τῷ 1877, ἀντὶ 23,1 τῷ 1876. Ἀκολουθῶντες ἔρχονται τὰ ἕρια 24,2 (ἀντὶ 23,2 τῷ 1876), ἀκαθάριστος ζάκχαρις 21,3 (ἀντὶ 16,2), κερφές 7,7 (ἀντὶ 6,4), οἶνος 7,1 (ἀντὶ 7,0), ἄλευρα 6,8 (ἀντὶ 4,7), καθαρὰ ζάκχαρις 5,7 (ἀντὶ 4,0), κριθὴ 5,3 (ἀντὶ 3,7), λινάριον 5,0 (ἀντὶ 3,5), κάνναβις 5,0 (ἀντὶ 1,9), βρόμη 4,9 (ἀντὶ 4,6), τυρὸς 4,7 (ἀντὶ 4,2), ρίζιον, 3,5 (ἀντὶ 2,9), δέρματα 3,5 (ἀντὶ 3,2) χάλυψ καὶ σίδηρος κατεργασμένοι καὶ ἀκατέργαστοι 2,7 (ἀντὶ 2,1), ἴππυ 2,9 (ἀντὶ 2,8), κρέατα τεταριχευμένα 2,6 (ἀντὶ 1,2), πατάτα 2,3 (ἀντὶ 1,7), πετρέλαιον 1,7 (ἀντὶ 1,4), ἐλαιόλαδον 1,4 (ἀντὶ 1,0).—Ἐπὶ τῆς ἐξαγωγῆς ἡ αὐξήσις περιέλαβε τὰ ἐξῆς εἶδη: ὑφάσματα βαμβακῆρὰ 56,9 ἑκατομ. λ. στ. ἐν ἔτει 1877 (ἀντὶ 54,8 τῷ 1876), ὑφάσματα λινά, 5,8 (ἀντὶ 5,6), χαλκὸς 3,0 (ἀντὶ 2,9)

Β'.—Ὅσον ἀφορᾷ τὰ εἰς ἐλάττωσιν ἐν ἔτει 1877 περιπεσόντα ἐμπορικὰ εἶδη, ἐπὶ μὲν τῆς εἰσαγωγῆς ἔχουσι ταῦτα ὡς ἐξῆς: λίπος 5,6 ἑκατομ. λ. στ. τῷ 1877 (ἀντὶ 7,5 τῷ 1876), πρωτότηκτος χαλκὸς 2,8 (ἀντὶ 3,1), ἀραβόσιτος 9,8 (ἀντὶ 12,7), βάμβαξ 35,4 (ἀντὶ 40,3), μέταξα ἀκατέργαστος 4,4 (ἀντὶ 5,7), μεταξωτὰ ὑφάσματα 7,6 (ἀντὶ 7,8), πνευματώδη ποτὰ 2,0 (ἀντὶ 3,7).—Ἐπὶ δὲ τῆς ἐξαγωγῆς, χάλυψ καὶ σίδηρος κατεργασμένοι 20,0 (ἀντὶ 20,7), νήματα 12,2 (ἀντὶ 12,7), γαιάνθρακες 7,8 (ἀντὶ 8,9), μαχαιρικὰ 3,3 (ἀντὶ 3,4), μηχαναὶ 4,6 (ἀντὶ 5,5), νήματα

καὶ ὑφάσματα λινὰ καὶ jute 2,8 (ἀντὶ 3,0), νήματα ἐρίου 3,6 (ἀντὶ 4,4), ὑφάσματα ἐρίου 17,3 (ἀντὶ 18,6) κλπ.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐν ἔτει 1877 κίνησιν τῶν πολυτίμων μετάλλων, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ Ἀγγλικὴ ἀγορὰ ἔχει τι οὐσιωδῶς παγκόσμιον, ὁ μὲν χρυσὸς εἰσῆχθη ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ 15,4 ἑκατομ. λ. στ. καὶ ἐξήχθη κατὰ 20,3 τῷ 1877, ἐνῶ τῷ 1876 ἡ εἰσαγωγή του ὑπελογίζετο εἰς 23,4 καὶ ἡ ἐξαγωγή του εἰς 16,5. Ὁ δὲ ἀργυρὸς εἰσῆχθη κατὰ 21,7 ἑκατομ. λ. στ. καὶ ἐξήχθη κατὰ 19,4 τῷ 1877, ἐνῶ κατὰ τὸ 1876 ἡ εἰσαγωγή του ἀνεβιβάζετο εἰς 13,5 καὶ ἡ ἐξαγωγή του εἰς 12,9. Ἡ εἰσαγωγή τοῦ χρυσοῦ σχετικῶς πρὸς τὴν ἐξαγωγήν αὐτοῦ εἶναι ἀνωτέρα τῷ 1876 καὶ κατωτέρα τῷ 1877. Ἀπ' ἐναντίας ἡ εἰσαγωγή τοῦ ἀργύρου εἶναι κατ' ἀμφοτέρα τὰ ἔτη μεγαλειτέρα τῆς ἐξαγωγῆς αὐτοῦ. Ἡ σταθερότης τῆς ἐμπορικῆς τοῦ ἀργύρου κινήσεως καὶ ἡ τόση ἐπὶ τῆς τοῦ χρυσοῦ μεταβολὴ δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀσχετοὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν πρὸς τὴν κανονικὴν τοῦ ἀργύρου ἀπομάκρυνσιν ἐκ τῆς νομισματοποιίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς τὴν κατάστασιν τῆς νομισματικῆς ἐν Ἑυρώπῃ κυκλοφορίας, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁσημέραι πρωταγωνιστεῖ ὁ χρυσός, καὶ ἐν γένει πρὸς τὴν καθολικὴν διεύθυνσιν τῆς συγγρόνου συναλλαγῆς, τῆς ὁποίας αἱ συγκινήσεις φυσικῶ τῷ λόγῳ ἀναφαίνονται ζωηρόταται ἐν τῷ κατὰ τὴν Ἀγγλίαν κέντρῳ τῆς χρυσοαγορᾶς.

2ον. Γαλλία.—Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Γαλλίας παριστᾷ, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1876 εἰς τὸ 1877, τὴν σπουδαίαν ἐλάττωσιν 323,2 ἑκατομ. φρ. Ἐνῶ κατὰ τὸ 1876 ἐλογίζετο τὸ ὅλον τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς εἰς φρ. 7,563,957,000, κατὰ τὸ ἔτος 1877 κατέπεσαν εἰς 7,240,691,000. Ἰδιαιτέρως ἡ μὲν εἰσαγωγή 3,988,363,000 τῷ 1876 καὶ 3,756,368,000 τῷ 1877, ἐπὶ ἐλάττωσιν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, 231,995,000 φρ.—ἡ δὲ ἐξαγωγή 3,575,594,000 τῷ 1876 καὶ 3,484,323,000 τῷ 1877, ἐπὶ ἐλάττωσιν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο 91,271,000 φρ. Δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν κατ' εἶδος τὰ εἰσαχθέντα καὶ ἐξαχθέντα ἐμπορεύματα εἰς δύο κατηγορίας, καθ' ὅσον δηλαδὴ μεταξὺ τῶν δύο τελευταίων ἔτων ὑπέστησαν ἐλάττωσιν ἢ αὐξήσιν.

Α'.—Ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς ἡ σημαντικωτέρα ἐλάττωσις παρίσταται ἐπὶ τῶν σιτηρῶν, τὰ ὁποῖα ὑπολογίζονται τῷ

1877 εἰς 195,4 ἑκατομ. φρ. (ἀντὶ 239,6 τῷ 1876): ἀκολούθως ἔρχονται καφὲς 96,4 (ἀντὶ 108,0), μέταξα 270,1 (ἀντὶ 543,8), βάμβαξ 194,5 (ἀντὶ 229,2), βαρελοσάνιδα 43,4 (ἀντὶ 62,4), γαιάνθρακες 165,9 (ἀντὶ 173,0) χαλκός 44,1 (ἀντὶ 55,7), νήματα 45,8 (ἀντὶ 47,6), ὑφάσματα ἐριοῦχα 68,5 (ἀντὶ 78,7). — Ἐπὶ δὲ τῆς ἐξαγωγῆς ἡ ἐλάττωσις παρίσταται κατὰ τὰ ἐπόμενα εἶδη ὑφάσματα μετὰξωτὰ 275,0 ἑκατομ. φρ. τῷ 1877 (ἀντὶ 295,6 τῷ 1876), ὑφάσματα βαμβακηρὰ 64,8 (ἀντὶ 76,4), δερματοουργήματα 154,8 (ἀντὶ 157,4), μεταλλουργήματα 60,4 (ἀντὶ 71,9), δίσκοι, καὶ μικρὰ σκεύη 141,5 (ἀντὶ 153,7), φορέματα 90,5 (ἀντὶ 90,7), ζάχαρις 109,5 (ἀντὶ 133,7), οἶνος 206,4 (ἀντὶ 211,6), πνευματώδη ποτὰ 61,9 (ἀντὶ 105,4), βρῦτυρον 98,7 (ἀντὶ 102,9), μέταξα ἀκατέργαστος 142,1 (ἀντὶ 172,3) μαλλινοβάμβακα 72,4 (ἀντὶ 78,8).

Β'.—Ὅσον ἀφορᾷ τὴν αὐξήσιν, παρατηρεῖται αὕτη ἐπὶ τῶν ἐπομένων εἰδῶν τῆς εἰσαγωγῆς: ζάχαρις 106,2 ἑκατομ. φρ. τῷ 1877 (ἀντὶ 101,2 τῷ 1876), ζῶα 177,0 (ἀντὶ 156,4), κρέατα 42,2 (ἀντὶ 29,3), λίπος 52,1 (ἀντὶ 48,9), δέρματα ἀκατέργαστα 172,9 (ἀντὶ 168,6), ἔρια 308,8 (ἀντὶ 285,5), λινάριον 109,3 (ἀντὶ 50,7), ξυλεῖα 152,7 (ἀντὶ 130,5), μεταλλεύματα 50,2 (ἀντὶ 36,2), κατασκευάσματα ἐξ ἀγύρου 44,0 (ἀντὶ 43,1), ἐλαιόσπαρα 42,8 (ἀντὶ 89,4).—Ἐπὶ δὲ τῆς ἐξαγωγῆς ἡ σημαντικωτέρα αὐξήσις ἀπαντᾷται εἰς τὰ ἐπόμενα προϊόντα: ἐριοῦχα ὑφάσματα 325,7 ἑκατομ. φρ. τῷ 1877 (ἀντὶ 316,4 τῷ 1876), κατειργασμένα δέρματα 86,9 (ἀντὶ 77,5), χρυσοουργήματα 63,9 (ἀντὶ 53,5), σιτηρὰ 174,5 (ἀντὶ 146,9), ὀπῶραι 42,5 (ἀντὶ 35,4), ἔρια 77,6 (ἀντὶ 74,7), ἀκατέργαστα δέρματα 43,1 (ἀντὶ 36,3).

3ον. Ἰταλία.—Ἀπὸ 2,544,066,717 φρ. ἐν ἔτει 1876 κατέπεσε τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἰταλίας ἐν ἔτει 1877 εἰς 2,120,826,582. Ἐλάττωσις ἀνω πῶν 413 $\frac{2}{3}$ ἑκατομ. φρ. Ἰδιαιτέρως ἡ μὲν εἰσαγωγή λογιζομένη εἰς 1,327,137,301 φρ. τῷ 1876 περιορίσθη εἰς 1,154,303,039 τῷ 1877, ἡ δὲ ἐξαγωγή ἀπὸ 1,216,929,416 τῷ 1876 κατεβιβάσθη εἰς 966,523,544 τὸ ἀκόλουθον ἔτος. Ἐπομένως τὸ φαινόμενον τῆς ὀπισθοδρομήσεως ἀναλύεται εἰς 173 ἑκατομμύρια ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς καὶ εἰς 250 ἐπὶ τῆς ἐξαγωγῆς: ὥστε ἡ τελευταία ὑπέστη πλείονα κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος

τραύματα. Κατατάσσοντες τὰ καθ' ἕκαστα εἶδη τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς Ἰταλίας ὑπὸ τὰς δύο, γνωστάς ἤδη, κατηγορίας τῆς ἐλαττώσεως καὶ αὐξήσεως, εἴτε περὶ τὴν εἰσαγωγὴν εἴτε περὶ τὴν ἐξαγωγὴν, δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν περὶ τῆς σχετικῆς διευθύνσεως αὐτῶν.

Α'.—Ἡ ἐλάττωσις ἐπὶ μὲν τῆς εἰσαγωγῆς ἀναφαίνεται κατὰ τὰ ἐπόμενα εἶδη· μέταξα ἀκαθάριστος, εἰς νήματα καὶ ὑφάσματα 112,1 ἑκατομ. φρ. ἐν ἔτει 1877 (ἀντὶ 231,6 ἐν ἔτει 1876), ἀποικιακὰ καὶ χημικὰ 159,1 (ἀντὶ 163,8), βούτυρον, τυρὸς καὶ λίπος 25,2 (ἀντὶ 28,1), ἰχθεῖς 20,3 (ἀντὶ 20,6), ζῶα 10,2 (ἀντὶ 17,6), δέρματα 45,1 (ἀντὶ 48,4), κἀναβίς καὶ λινάριον ἀκαθάριστα, εἰς νήματα καὶ ὑφάσματα 29,7 (ἀντὶ 33,2), βάμβαξ ὁμοίως 156,5 (ἀντὶ 163,9), ἔρια ὁμοίως 89,4 (ἀντὶ 96,0), σιτηρὰ 92,8 (ἀντὶ 107,9), χάρτης καὶ βιβλία 7,4 (ἀντὶ 7,5), μεταλλικὰ σκεύη 86,2 (ἀντὶ 92,2), χρυσοχοϊκὰ 20,5 (ἀντὶ 25,6), μάρμαρα καὶ γαιάνθρακες 51,3 (ἀντὶ 62,2), κεραμικὰ 14,5 (ἀντὶ 17,3), καπνὸς 26,5 (ἀντὶ 33,4).—Ἐπὶ δὲ τῆς ἐξαγωγῆς ἡ ἐλάττωσις ἐπιβαρύνει τὰ ἐξῆς εἶδη· ποτὰ καὶ ἔλαια 120,2 ἑκατομ. φρ. τῷ 1877, (ἀντὶ 158,6 τῷ 1876), χημικὰ καὶ βαφικὰ προϊόντα 55,0 (ἀντὶ 55,3), ὀπῶραι καὶ ὄσπρια 59,5 (ἀντὶ 69,7), κἀναβίς ἀκατέργαστος, εἰς νήματα καὶ ὑφάσματα 36,7 (ἀντὶ 48,8), μέταξα ὁμοίως 250,8 (ἀντὶ 485,4), σιτηρὰ 70,3 (ἀντὶ 74,6), ξυλεία ἀκατέργαστος καὶ κατεργασμένη 21,7 (ἀντὶ 24,8), μάρμαρα καὶ θεῖον 41,1 (ἀντὶ 47,6).

Β'.—Ἡ δὲ αὐξήσις παρατηρεῖται ἐπὶ τῶν ἐπομένων εἰδῶν· ἐπὶ μὲν τῆς εἰσαγωγῆς ποτὰ καὶ ἔλαια 62,2 ἑκατομ. φρ. ἐν ἔτει 1877 (ἀντὶ 47,2 ἐν ἔτει 1876), ὀπῶραι καὶ ὄσπρια 15,1 (ἀντὶ 12,2), ξυλεία ἀκατέργαστος καὶ κατεργασμένη 51,3 (ἀντὶ 44,3), κοινὰ μέταλλα καὶ μεταλλουργήματα 78,0 (ἀντὶ 73,3).—Ἐπὶ δὲ τῆς ἐξαγωγῆς βούτυρον, τυρὸς καὶ λίπος 47,4 ἑκατομ. φρ. τῷ 1877 (ἀντὶ 45,2 τῷ 1876), ἰχθεῖς 2,5 (ἀντὶ 2,2), ζῶα 65,0 (ἀντὶ 42,6), δέρματα ἀκατέργαστα καὶ κατεργασμένα 15,0 (ἀντὶ 13,9), βάμβαξ ἀκατέργαστος, εἰς νήματα καὶ ὑφάσματα 4,9 (ἀντὶ 4,3), ἔρια ὁμοίως 8,9 (ἀντὶ 6,4), χάρτης καὶ βιβλία 6,7 (ἀντὶ 5,1), μεταλλικὰ σκεύη 110,8 (ἀντὶ 99,7), μεταλλεύματα καὶ κοινὰ μέταλλα 22,6 (ἀντὶ 19,5), χρυσὸς καὶ ἄργυρος 20,7 (ἀντὶ 12,1), κεραμικὰ καὶ ὀελικὰ 5,7 (ἀντὶ 5,2).